גדאכט ווארדן · דא שטונד אויף איין טייל פֿעלקרן אונ
שפראכן ווא דיא יודן העטן ... דא איין (סם המות)
אין דיא באך וואשר · אונ דר איט פֿר גיפֿט דיא וואשר
אונ דר פֿון קאם דאש גרוש שטערבן · דא צאוילט זיך דיא
פֿעלקר אל צו אזו צו דעם קיניג אונ זאגט דען קיניג ווא
דיא יודן העטן דאש וואשר פֿאר גיפֿט מיט דעם (סם
המות) דא פֿרעגט דער קיניג דאש פֿאלק אוב דיא יודן
אויך שטערבן · דא שפראכן ווידר דאש פֿאלק עש איז פֿון
דען יודן קיינר גישטארבן דא ענטווארט ווידר דער קיניג
ווייל דיא יודן פֿער גיפֿטן דיא וואשר וואש טרינקן זיא דא
ענטווארטן ווידר דש פֿאלק צום קיניג די יודן טרינקן וואשר
אויז די ברינן דא שפראך ווידר דר קיניג וואז טרינקן די
יודן דיא דא וואוכן אין גיגנדי צו דן וואו קיין ברינן זיין אונ
דאש ענטוואר איך אייך נאך אייארן רידן אבר ווען אין ווייל
זאגן דיא וואר הייט דא איז עש ניט איגליך דאש דיא יודן
זאלטן פֿער גיפֿטן דיא וואשר דען אין קאן ניט אזו פֿיל (סם
המות) ווערפֿן אין וואשר דאש אין זאלט קענן פֿער גיפֿטן
דיא וואשר · דען דיא וואשר זיין גאר פֿיל אונ דיא וואשר
דיא לויפֿן אזאר צו ווייטר אונ קומן פֿרישה וואשר אן דר
שטאט · אונ אין דען פֿרישן וואשר דיא אלי טאג בליק
קומן · דא איז קיין (סם המות) ניט · אויך ביקומט
איינר קיין גישוויר פֿון (סם המות) ניט אז איר ביקומט ·
נאך זיין אזו אייער ריד ליגן זיין גיט אונ טרינקט אויך אויז
דיא ברינן אונ זעכט אוב איר ווערט לעבן בלייבן אודר ניט
דא דיא פֿעלקר דאש קיניגש ווילן זאכן דא גינגן זיא איין
וועק פֿון דען קיניג אונ דא זיא פֿון דען קיניג אוועק גינגן
דא שפאטיטן דיא יודן אויף דיא גוים אונ שפראכן צו אים
וואש האט איר אויז גריכט ביים דעם קיניג מיט אייארה
פֿאלשי ריד דא שטערקטן זיך ווידר דיא גוים אונ ברעכטן
דען קיניג פֿאלשי לייגן ווא זיא העטן גיזעהן ביים דער
נאכט יודן גין צו דער באך אונ האבן עטוואש גווארפֿן אין
דיא וואשר אויך האבן דיא יודן · וואש גזאגטן איבר דיא
וואשר אונ דיא גוים האבן עז ניט פֿאר שטאנדן וואז דיא
יודן האבן גזאגט אונ אזו קומן פֿיל לייגן אונ זאגטן איבר דיא
יודן אעלטיג פֿיל ביז אזו לאנג ביז דער קיניג שפראך ווען
עש גלייך ניט גוויש איז דאז דיא יודן פֿער גיפֿטן דיא וואשר
נאך דעמך ווען איר זיא פֿאר טרייבן דא שפראכן
דאז פֿאלק צום קיניג דר ווייל יוא דיא יודן האבן פֿון אונש
פֿיל פֿאלק אום גבראכט מיט דען (סם המות) · ווארום
זאלן איר זיא אזו גנגן לאזן אוועק גין מיט איר געלט אונ
גוט דען זיא זיין פֿון אונש גאר רייך גווארן אונ האבן אונש
גאר אויז גבלאזט דר האלבן איז אונזר ביט אן דעם קיניג
דאז דער קיניג זאל גביטן דאז דיא יודן זאלן זיך טויפֿן וואז
זיא ווערן עש ניט טון דא זאל אן זיא דר שלאגן אונ דיא
גרושן העדן האבן אל גהאלפֿן דעם פֿאלק דז זיך דיא יודן
זאלן טויפֿן אדר אן זאל זי דר שלאגן דא ליז דר קיניג אויז גין
איין גשרייא אים דעם גאנצן לנד (מלכות) אונ אין דעם
לנד (פרובינציה) דאז זיך דיא יודן זאלטן טויפֿן אודר אן
זאלט זיא דר שלאגן אונ עש וואר אונזר דען יודן גאר
גרוש לייד דאש דא ניט איין איז גהערט גווארן אונ די יודן
דיא דא וואוכטן אין גנץ (מלכות) דיא וואלטן זיך ניט טויפֿן
אונ ליסן זיך ליבר דער שלאגן אונ ווארן (מקדש השם) ·
דר נאך ווארד דאש שטערבן נאך זערר אין
(מלכות) : השם יתברך זאל אונש היטן פֿר בלבולים אונ
גזרות · דאש איר זאלן בלד דרלייזט ווערן אויש דעם
גלות אמן :

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

יפתח יוזפא בן נפתלי
(אליעזר ליבערמאן איבערזעצער)
אמסטערדאם: שלמה פרופס 1723 2

ווארום אזו פֿיל גזירות זיינן פֿאר צייטן גוועזן אין
ווירמיישא וואש דער חטא גוועזן איז :

1 א דא איך (רבי יוספא שאש) בין גוועזן איין (בחור)
האב איך גילערנט אויף דער (ישיבה) צו פֿורדא ·
דארט איז רב גוועזן (הגאון הגדול מהור"ר רבי פנחס) ·
איז ערשט אפֿילאנט גוועזן אין פראג · אונ פֿון דורט איז
ער אויף גנומן ווארדן צו ק"ק פֿורדא אונ דארט איז ער (אב"ד
ומורה צדק) גוועזן (כמה שנים) אונ אלז זיין עלטר איז ער
ווידר גצוגן צו ק"ק פראג · אונ איז ווידר אפֿילאנט גווארן
איז איין גרוסר איינר בריה גוועזט · אזו איין בקי איז ניט
גפֿונדן ווארין · האט (כל הש"ס) מיט דען (מפרשי בעל
פה) גקענט איז גשטארבן (בק"ק פראג בשם טוב) ·
אונ (אנשי ק"ק פראג) האבן איין (הספד) אום אים
גמאכט · אונ האבן אום אים גקלאגט דרייסיג טאג אז
ווי אום (משה רבינו ע"ה) · אונ (בשנת ש"פ) דא ער
נאך גוועזן איז (בק"ק פֿורדא) · דא האב איך אך גלערנט
אויף זיין (ישיבה) זיין איין וואל קוואן דיא (רבנים) פֿון דר
ישיבה אום צו רידן גשיכטס וואש גישעהן איז אין
(קהילות אין אשכנז) · אזו האט גיזאגט (הרב מהור"ר
פנחס סג"ל הנ"ל כזה הלשון) · איך האב גיהערט פֿון
איינם (רבי מהור"ר ומלקנשאתו עדן) דר דען (סא"ע)
גמאכט האט ווארום אז (בק"ק ווארמייזא) אזוי (גזירות)
זיין גוועזן אז אין אנדרן (קהלות) אונ אנדרי (מדינות) ·
דען יהודים זיין קומן (צו ק"ק ווארמייזא) (בחורבן בית
ראשון) ווי זיא נון אהין קומן זיין ווערט איר וואל ווייטר
ליינן · אונ דא דיא זיבנציג יאר פֿון (גלות בבל) זיינן
אויז גוועזן (זיין ישראל) ווידר דער לויזט גווארן אונ האבן
זיך בועלט אין (ירושלים) אונ אין (ארץ ישראל) אונ דיא
לייט דיא האבן גוואוכט (בק"ק ווארמייזא) זיינן ניט גצוגן
אין (ארץ ישראל) אונ זיין גבליבן אין (ווארמייזא) אונ
דיא לייט אין (ירושלים) האבן גשריבן אן דיא (ווארמייזר
יהודים) זיא זעלין אך אויז דעם (גלות) גין אונ זאלין וואוכן
אין (ארץ ישראל כדי) דאז זיא (שלש רגלים) אך קענן
(עולה לרגל) זיין דען ווען זיא אין (ווארמייזא) בלייבן וואוכן
אזו קענן זיא ניט (עולה רגל) זיין · דען עש איז גר
איין ווייטן וועג פֿון (ירושלים) אבר זיא האבן זיך ניקש
דראן גקערט אונ האבן איין אזו (תשובה) גשריבן
וואוכט איר אין גרוס (ירושלים) אזו וואוכן איר (כאן ק"ק
ווארמייזא) אין קליין (ירושלים) דען זיא זיין זעלביגש
אל גאר (חשוב) ביים דיא (טרדה) גוועזט אונ האבן
גרוש חן גהאט ביים דיא גוים אונ זיין גרושי עשירים גוועזן ·
דארום האבן זיא ניט גוועלט דיא (גאולה) אונ האבן
ניט גוועלט אויז דען גלות גין פֿון דעם (חשוב) וועגן איז
גשטראפֿט גווארן אויף (ק"ק ווארמייזא) פֿיל גזירות אין אז
אויף אנדרי (קהילות) אונ (מדינות) · דאש אלש האב
איך גיהערט פֿון איין (רבי מהור"ר ומלקזצ"ל הנ"ל) :

2. מעשה פֿון דלבורגר :

ב בשנת שפ"ג בין איך גקומן (לכאן ק"ק ווארמייזא)
אום צו לערנן אויף דער (ישיבה) · איז
זעלביגש מאלט איז רב גוועזן צו (ק"ק ווארמייזא הגאון
מהור"ר אליה הזקן) אן האט איין גיהייסן (רבי אליה בעל
שם) · פֿון דעם האב איך אך גהערט דאש (ווארמייזא)
זאל איין קהילה גוועזן זיין פֿון (חורבן בית ראשון) · אונ
האט איר דער צייט אזו איז גוועזט · עש זיין טריט דיא
הייסן (דלבורגר) · זיין גרושי (חשובים) אונ גרושי
(קעודים) · האט איינר איין זון גהאט איין
(יפה תואר) · אונ איין גרוסר חכם גוועזט
אין (הויות עולם) אזו הוט ער גוועלט זיהן אין ווייטן לענדרי ·
אום פֿיל (לשונות) צו לערנן אונ ער האט אויך גערין גוועלט
לערנן (לשון ישמעאלים) · אזו איז ער גצוגן אין ווייטן
(מדינות) ... איז אויך גקומן אין (ארץ ישראל אין
ירושלים) · אונ אז ער האט דאש (לשון) גלערנט גהאט
האט ער אל זיין געלט פֿאר צערט גהאט · אונ איז קראנק
גווארן איז בלד גשטארבן · איז גילעגן אויף דער גאס
אויף דעם מיסט · אונ האט גשריאן זער ביטרליך אונ
בטריבליך זעלט אן וויסן ווער איך בין · אונ ווער איין פֿאטר
איז זעלט אן איך ניט אזו ליגן לאזן ידען איין פֿאטר איז איין
גרוסר חשוב אונ איין גרוסר העשר · אונ איך בין אויך פֿון
איין חשובי משפחה מהער · אן הייסט איין (משפחה
דלבורג) אונ איין פֿאטר איז איין גרוסר (עושר) · אונ
האט איין גרושי (מדינה) · איך וועלט אייכם גערן (כפֿל)
ביצאלן ווען איינר איר העלפֿט · ווער וואש איך קאן אך איין
אמלט איין (הער) ווארן · איך וועלט עש גערין דיא
יהודים ווידר גיסן לאזן בנעבן דער בלאונג · אזו האט
ער אלט גשריאן אונ גרעט בטריבליך · אבר (אין קול
ואין עונה) · עז האט אים קיינר ניט פֿאר שטאנדן וואש
ער רעט · דען ער האט גרעט (לשון אשכנז) · אונ אין
(ירושלים רעט אן לשון ישמעאלים) אזו ער נון אזו גלעגן
איז · אזו איז פֿאר אים פֿאר ביים גיגאנגן איין יהודי דר
האט גיקענט (לשון אשכנז) · אונ האט פֿאר שטאנדן וואש
ער זאגט · אונ האט אים גשווינד לאזן הייבן אין (רופֿא)
אונ האט אים גלאזט (רפֿואות) טון · אונ האט איט
גילייגט אויף איין חשוב בעט · אונ האט דען (רופֿא)

אונ׳ אלי (רפואות) בצאלט· אונ׳ האט אים נאך געלט אין בייטל געגבן דען ער האט אים זיין דירה געלאזט· אונ׳ דא ער אויז גיווארן גזונט גווען· האט ער אים אוך גאר לנג אין הויז גהאלטן ביז דאס ער האט דש (לשון פון דיא ישמעאלים) גילערנט גהאט· אונ׳ האט אים געבן געלט· אונ׳ אז זיין ברעדפנים· אזו האט דר (טלבורגר) דא אן זיין פאטר גשריבן· ווי אים איין (יקרי) פון (ירושלים) האט אזו פיל גוטש גיטאן· אן זיין לייב אונ׳ אן זיין גוט האט ער אים גוטש גיטאן· ווען ער ניט גיקומן ווער גיוועזן זא וואר אזו העט ער גוויס שטערבן· פאר הונגר אונ׳ פאר קרנקהייט אונ׳ דער פאטר האט זיך (משמח) גיוועזן· אבר אונ׳ זער דא טר (יהודי) זיין זון אזו פיל גוטש האט גיטאן· אונ׳ האט זיין זון פיל געלט גשיקט· (כדי) דז ער אן (יהודי) בצאלן זאל· אונ׳ דער זון האט אך אזו גיטאן אונ׳ האט דען (יהודי בצאלט כפל כפלים ובתוך) ווי דער זון אהיים גלאנגט· אונ׳ דער פאטר איז גשטארבן אזו איז דער זון אין גרוסר (חשוב) גווארן· אונ׳ איז גקומן אין פאטרס פלאץ· אזו האט ער דש מעשה אין זיין (דברי הימים) אין גשריבן פר איין (זכרון) קינדס קינדר זאלן וויסן דר פון צו זאגן פון דעם (מעשה)· אז עיז דער סדר איז פון דיא (טריק אונ׳ קיעורים) אז זיא מיר איז פארט אונ׳ וויטר פארט· טרייבן אין מיר ביכר· פאר איין (זכרון)· אזו האט ער אך גטאן· אונ׳ דז מעשה האט ער דר ביימ גשריבן (הדי דורות) זאל אן אים (יהודים מטיב) זיין· דען האט דער יהודי ניט גטאן וועך ער גשטארבן זאנדר קינדר אונ׳ ווער גשטארבן (בבזיון) אויף דעם מיטש· דרום זאלטן קינדרט קינדר דיא (גמה) אמאל אין אלט נעמן· אונ׳ דאש מעשה גיפינט אן אך גשריבן אין דיא טלבורגר מיר ביכר (עד היום הזה)· דא קומט אך הער דער אונהב· ווען זו ווראייש אט אין (אות) גוועזן· ווען אן איז צו דער (לויה) גנגן זיין אלייט פאר אויז גמאכן לאיא טלבורגר דינר· איט איין שטאב אין דיא הנט· אונ׳ ווען איין חתנה איז גוועזן אז זיין זיא אך אלייט גמאכן פאר חתן אונ׳ כלה ווען אן זיא אונטר דיא חפה גפירט האט אונ׳ וויטר אהיים· אז זיין אלייט צו ליב אונ׳ צו לייד צווישן דינר איט גמאכן פאר דיא אמכין אונ׳ איינר פר דיא ווייבר אך האב איך גהערט פון (רבי אליה בעל שם) דער איין רב איז גוועזן בווראייזא אז ער האט דער ליין דא דיא אוואות האבן בלעגרט ירושלים אונ׳ האבן דיא שטאט איין גנואן אזו האבן זיא יהודים גהאט גהרגת אונ׳ איין טייל גפאנגן גנואן אונ׳ דער טר דלבורגא איז אך אין דער זעלביגי צייט אין (ראש המלחמה) גוועזן אונ׳ ירושלים העלפן איין נעאן אזו האט ער גדאכט אן זיין עלטרן לוינה אונ׳ האט יהודים אלז גוטש גיטאן אונ׳ האט זיא איט זיך גברוכט אין זיין מדינה אונ׳ אין דער זעלביגי צייט קינג גהיזן דער דלבורגר איין טיני בהוואת וואט דא האט ער צו די יהודים גשענקט צו זאל זיך הייזר דרויף בויען אונ׳ אען איין אות איז גוועזן הזבן זיא גרוס רשעת גהאט פון דיא ערילים זיא האבן קיין יהודים לידן וועלן אזו האט דער דלבורגר פון זייני לייט אן גשטעלט דער אלי לייט פאר אנש איז גיגנגן איט איין שטאב צו בישרמן דיא יהודים· דאש איינן קיין רשעות זאל גיט טהון· דאט האט ער אלי לייט גיטאן ביז ווראייש איז (כעו"ה) פאר ברענט גיווארדין· איז אלי לייט איינר פאר אויז גיגאנגן פון זייני לייט עט זיא בייא חתן וכלה אדר בייא איין (אות) אפילו דא קיין (רשעות) אין איז גיוועזן דא האט ער דאטדאך אלי לייט גיטאן:

הגדיה בילא המנו וואט פאר איין נס איז גישעהן (בק"ק ווראייזא) איט שני אורחים:

ב עש איז גישעהן אז זיא זיין גיגנגן איט איר לנאים דורך דיא יהודים גס אלזו האט איינר גיגאסין צו דעם פענשטיר הרוב השתנה דען ער האט ניט גיוויסט אזא דא גיט איט דעם גלס אלזו האט ער גיגאסין דיא השתנה אויף דעם גלס (תכף) האבן זיא גיזאגט יהודים האבן עש צו להכעיס גיטון אונ׳ דיא יהודים זיינן אין איין גרושי (סכנה) גישטנדין אונ׳ האבן דיא יהודים (הפקר) גיאאכט דהיינו דש איז גישעהן פאר (פסח) אונ׳ האבן גיזאגט אזו זיך ניט דער אן ווערט שטעלן דער עש גיטון האט אלז דען וועלן זיא יהודים אלי אום דש לעבן ברענגן דאך הייבן זיא עטליכי טאג לייט געבין ביז (שביעי של פסח) ווא זיך אבר ווערט שטעלן דר אן דער עש גיטאן האט אלז דען וועלן זיא זיך נוקם זיין אן דעם זעלביגן אונ׳ זונשט וועלין זיא קיינם אנדרן יהודי ניקש טון· עש האט זיך אבר קיינר ניט וועלן שטעלן· דער דא האט ביגערין צו זאגין אז ער עש גיטאן האט· אונ׳ דא עש איז גיקואן (שביעי של פסח) צו אורגנש אזו האבן זיך איין גיזאאלט דיא גויים איט אירי שווערטיר אין (נקמה) צו טון אן דיא יהודים· דיא יהודים זענין אין איין גרושי (סכנה) גישטנדין· נון צו אורגינש אן (שביעי של פסח) אודער (מאש) אין דיא (שול) ריזאם אזו אאכט ער דאט טאר אויך דש דא אן דיא יהודים פאלרט איז· אלזו זאגט ער פאר דער פארט שטין צווייא געסט דער (שאש) פרעגט זיא ווער זייט איר זייט אוזר אזו קואט איר הער אם היילגין (יום טוב) צו דעם אאט וואלט איר דיא טון עט איז (כש"ה) איין (גזרה) אויף דיא

דיא (קהילה) איז גנגן אן דעם היילגן טאג (שביעי של פסח) אונט אלי צו הרגינן דיא צווייא געשט ענטווארן איר וויטן עט אלט וואל· דארום זיינן איר הער גיקואן דיא גזירה רעה פון אייך (אבטל) צו זיין איר וועלן זיך אויף דען פלאץ שטעלן אונ׳ וועלן זאגין איר ליבן בודר איר ליבן הערן ניט פאר זינדגט אייך אן דיא פראוי יודין זיא האבן ניקש גיטון איז קיינר אין אירי גאסין דר דיא השתנה אין דש גלס גשיט אדר גיגאסין האט איר צווייא זיינן דז זעלביגי אאלט היא גוועזן איר האבן עש גיטאן איר זיינן דארום איין הער גיקואן אונ׳ אייך פאר אויידן דש איר ניט אן שולדיג בלוט פאר גיסן זאלט· ווען איר נון אייכט דש דר זעלביגי זיין לעבן פאר שולט האט דער דיא השתנה אויז גיגאסין האט אזו זייני איר עש שולדיג· אונ׳ זונשט קיין אנדרי· תכף אז זיא דיא ווערטיר אויז גירעט האבין זיינן זיא אום גיקואן איט גרושי יסורים· אונ׳ איז אייטר דיא (גזירה בטל) גיווארדין קיינם יהודי ניקש אער צו טון· אונ׳ זיא זעלן בשלום בלייבן· אונ׳ אלי לייט זאלנג אלט ווראייש נאך גשטנדין איז האט אן אלי יאר אן (שביעי של פסח) דיא צווייא געשט (אזכיר נשאות) גיוועזן· אן וואט נאך ניט אויף דען הייטיגן טאג ווער דיא צווייא געשט זיינן גיוועזן· עש קאן זיין דש (הש"י) האט צווייא אלאכים גישיקט אין דש גישטאלט פון צווייא לייט· דער איט אבטל צו זיין דיא (גזירה רעה):

מעשה פון דעם ריק דער דיא בת יחידה דאט מטמא גיוועזן צו ווראייט:

ד איינר וואוינט צו דער אכין ער ווער איין (פרנס) אונ׳ איין גרושי (עשיר כמה אלפים) אונ׳ ווער איין (חסיד) דער האט איין (בת יחידה)· ווער איין פרום אענש אונ׳ איין שיני אייר ווארט אן איינר גיפינדן אאג· ער איז איר איין חשובי שיני דאק אאכין· עש קאם איין ריק אן גיפער אין דאש טניירטהויז· אונ׳ פרעגט אען דער טינר דאק צו גהערט· דער טניידר נעהט דאט זעלביגי אאלט אן דען דאק· דער טניידר זאגט דער גיהערט די שינה יודן אייט צו דער זכין· דער ריק טפראך דא האב איך איין אאורליין נעהט זיא דאך אין דען דאק אן איין ווארט אאזאן עש ניט דרינן טפירט· דער טניידר אאלט עט ניט טון· אזא זאגט דער ריק וואט איז אייך דראן גילעגן· דא האב איך איין שיני האריטין רייכיט טאליר וויל איך אייך פר עהרין דאט זאל אייך גיטענקט זיין· דער טניידר נעאט דען טאליר אונ׳ נעהט דיא ווארליין אין דען דאק· דען דיא ווארליין וואר איט איין (כישוף) גיאכט· דען ווער דען דאק אן האט דר אוויט דען זעלביגין ליב האבן· נו דיא (בתולה) גיט איין אאלט אויף איין טאנץ· דר ריק קואט אך אום דען טאנץ צו זעהן· דא דיא אייד דען ריק זאך פיל זיא איט אום דען האלז· אונ׳ ביט אין זער ער זאל דאך איט איר טאנצן· דער ריק שטוסט זיא פון זיך אין וועק· אונ׳ זאגט וואש האשט איט איר צו טון איך אאג ניט טאנצין· אונ׳ ווער דאט זאך דער פאר וואונדרט זיך· דען דיא אייד ווער אלי צייט איין גרושי (צנועה) גיוועזין· אונ׳ אילונדרט ר זאט איין (עזות וחציפות) צו טרייבן איט איינם (ערל) איט איינם צו אפין ריק· אבר דש (כישוף) פון דער וואורליין איז דאך וואר אזא שטארק דאט ניט איגליך ווער דאט זיא פון אים בלייבן קונט· פון וועגין גרוטיר ליבשאפט דער ריק גיט פון טאנץ אין דעם ווירט זיין הויז צו דער רוין אן דער ריין פאפארט דיא בתולה צו פט אים נאך· ער זאגט גיא פון איר אדר איך טלאג דיך אודער בארא אליך זיא זאגט איך קן ניט פון דיר בלייבן פון וועגין ליבשאפט· ער שטוסט זיא צו דעם הויז היכויש· אונ׳ זאגט ווען דו איך אזו ליב האשט אזו ברענג איר עטליכי הונדרט רייכיש טאליר· דיין פאטיר האט דאך נאך געלט גינוגין· דען וויל איך דיך בייא איר ביהלטן זיא גיט איין היים אן היילגן (שבת) אונ׳ ברעכט אירם פאטיר דיא קיסט אויף אונ׳ נעאט דרייא הונדרט טאליר הירויז אונ׳ ברעכט זיא דעם ריק· ער נאם דאט געלט אונ׳ ליגט זיך צו דער בתולה וואר זיא (מטמא)· צו נאכיג ליגט ער זיך ווידר צו איר· דיא (בתולה) וויינט אונ׳ טרייאט· דען דא זיא אירן דאק האט אויז גיטון גיהאט אזר קיין ליבשאפט אין דא· אונ׳ זיא האט (חרטה) אויף דיא בייזי אעשים אז זיא גיטון האט דאט זיא איין (טאאה) גיווארדין איז· אונ׳ דאט זיא אירם פאטיר אזא איין גניבה גיטון האט· אונ׳ דער צו (אחלל שבת) גיוועזן· דער ריק זאגט ווען דוא טרויארין ווילשט אזא אאג איך דיך ניט אער האבין· זיא נאר הין ווא דוא הער קואן בישט· זיא ווער דאט [illegible] צו פירן זיא שטינקט פון אים אויז אונ׳ טעט זיך אן אונ׳ אאל אהייאין גין צו אירם פאטיר· אבר אזא בלד אז זיא דען דאק ווידר אן גיטון האט זא קריגט זיא ווידר (חרטה) דען דיא ליבשאפט ווער ווידר דא אונ׳ גינג ניט אהיים בלייבט אלט בייא דעם ריק· דאט האט דרייא טאג גיווערט· (ובסוף) בידענקט זיך דיא בתולה אונ׳ גידאכט עט אוז איין (כישוף) אין דעם דאק טטעקין· דען אזא בלד איך דען דאק אויז האב· היב איך איך גרוטי (שנאה) צו דעם ריק אונ׳ האב גרוטי לער אויף איינ׳ אעטיש· נון בייא נהכט ווייל זיא בייא דעם ריק אין בעט ליגט· אונ׳ דער ריק ווער אנטשלאפין טווגט זיא פון אים אויף אונ׳ לאזט איר קליידר ליגן אונ׳ טעט ניקש אן אונ׳

אונאקיט אין בלוטין הצינד קאנט זיין פֿאר איר פֿאטירש
הויז · אונ׳ רופֿט ליבר פֿאטיר איך איר דיא טיר אויף לאז
איך אין דאש הויז · דער פֿאטיר וואלט ניט זאגן דאז
(הור) האטש ווערט מיין ריך · אונ׳ האשט איר דאש
איינינ׳ גיטאן · אונ׳ (אחלל שבת) גיוועזן · איך וואג
קיין זעלבי טאכטיר ניט האבין דאז ווערשט עש ניט קענין
ביסן דען לער דאש דאז דיינם פֿאטיר אונ׳ אוטר האשט אן
גיטאן · זיא טרייאט אונ׳ בעטיט דען פֿאטיר אונ׳ זאגט
ליבר פֿאטר איך האב קיין שולט אן אלי דיא (מעשים
רעים) דיא איך גיטאן האב לאז איך היריין איין ליבר
פֿאטיר איך וויל דיר אלש זאגין ווי אז עש איז איר גנגין
איז קאנשט וואול גידענקין איך קום דא נאכן נאכיט אין
איטר נאכט · עש אז דאך איין טעם הזבן דער פֿאטיר
אמלט דיא טיר אויף אונ׳ ליס זיא אין הויז אניין איז זיא אין
דאש הויז קאם אז טרייאט אונ׳ ווייגט דיא רייסט זיך דיא
האר אויז אירן קאפף פֿאר (צער) אונ׳ האט ניקש
קענין רידן פֿאר ווייניך · דער נאך זאגט זיא איך וואלט אז
דער (רב) אונ׳ אלי (פרנסים) אונ׳ (כל הקהל) דא
אחרין אונ׳ הערטין פֿון איר ווי אז עש איט איר גנגין איז ·
אז זעלטן זיא זיך איט אנכדר פֿאר וואונדרין · אונ׳ זעלטין
הערין אוט דאש איך קיין שולט ניט האב · דער פֿאטיר
ליף אונ׳ וועקט אויף זייני (שכינים) אונ׳ זייני (קרובים)
אונ׳ זאנשט אנדרי גוטי לייט · דא פֿאר ציילט זיא עט דאש
עט ניט אנדרשט קען גיזיין אוליט דאש אין דעם נייאז דאך
אז אין כיס׳ זיין אונ׳ זאגט אזו באלר אז איך דען דאך האב
אן גיהאט · העט איך אוס איין (חיות) לאנג
ברענגין אום זיינט וועגין אזו ליב האב איך אין גיהאט ·
איך העט איר געדין איין שטיק אויז איינם לייב לאזין
בייטין אונ׳ פֿרעשין · פֿאר גרושי ליבשאפֿט · אונ׳ אלי
אמלט ווען איך דען דאך האב אויז גיטאן זאז האב איך
זאז אין גרושי (שמחה) צו דעם ריך גיהאט איך העט אים
גערין (תאוה) וועגין זיין · אונ׳ זיא פֿאר ציילט עש דיא
נייט דיא האטן גרושי דחאגות איבר דיא (בתולה) אונ׳
איבר דען פֿרואן פֿאטיר אונ׳ אוטר דאש זיא זאז אין צער
דער לעבט האבן · דער פֿאטיר ליש דען שניידר (תפֿוס)
זעצין · ווייא נון דער ריך זאך דאש אן דען שניידר (תפֿוס)
נעאט זאז אאכיט דער ריך פליטה · אונ׳ דער שניידר פֿאר
ציילט דיא זאך ווי אז עש איז גיגאנגין · דער ריך וואלט
פֿון איר האבן דאש איך דיא אאר ליג פֿון אים נעאן זאל אונ׳
זאל זיא אין דאש קליידר נעהן · איך וואלט אבר ניט אולט דא
שענקט ער איר איין רייכליט טאליר · דא איט האב איך
איך לאזין פֿאר פֿירן · אונ׳ האב דיא וואורליל אין דען דאך
איניין גינעהט · דאך האב איך ניט גיוושט אז עפיט
פֿולדאן גילעגן · אז זאנשט העט איך עש דאך ניט גיטאן ·

דא נאאן דיא (טרחה) דעם שניידר גרוש (קנס) אב:
אונ׳ האבין אים אויז דעם אקום אירויש גפֿירט אונ׳ דיא
(בתולה) טעט גרושי תשובה וואר ווידר גאנץ פֿרום נאך
אין אלז זיא צו פֿאר אאר גיוועזן אויז אבר דאך אירי לעבן
טאג אלז אין לער געבעט פֿון וועגין אירי בייזי (מעשים)
דיא זיא גיטאן האט אונ׳ אך פֿאטר אונ׳ אוטר האבן זיך זער
אלער געגין אלי אירי לעבן טאג אונ׳ דיא (בתולה)
נעאט איין וואר (בחור) אונ׳ זיא ווארן גרושי עשירים אונ׳
פֿרואי לייט הש״י זאל ווייטר קיין פֿאטר אונ׳ אוטר לאזין
דער לעבן זעלכי צייר · ביז איר דורך משיח ווערן דער
פֿריימט אאן:

מעשה פֿון איין ראש עירון זיין זון צו ווירמש

ה עיש וואר איין ראש עירון אין ווירמש איין גוטר
און איט יהודים אונ׳ קריסטן אונ׳ האט איין זון
דער גינג אין דיא שול זיא נון דער טהר בניהם איז אונ׳ ווען
ער אריין אודר אויז דער שול גינג אונ׳ טרעפֿט איין יהודי
אונטר וועגן אן אזו ווארפֿט ער אים אודר קלפֿט אים נאך
כלב אונ׳ זאנשט טאאך ווארט אאכט רשעות אונטר אנדרי
טילר אך · עש וואר איין בעל הבית בקאנט איט דעם
(ראש עירון) גינג אונטר וויילן בייא דעם (ראש עירון)
אויז אונ׳ איין טפראך איין אאלט צו דעם (ראש עירון דוא
בישט אזו איין גרושר פֿרואר הער האשט אך איין גוטן
נאאן בייא אידראן · אונ׳ דורך דיין זון האב איך זארג
ווערשטו איין שטיק פֿון דיינם גוטן נאאן פֿאר לירן דער
ראש עירון דער טראק גאר זער דען ער וושטט ניקש
פֿון זיינש זון זיין רשעות צו זאגן דער יהודי זאך דאש דער
ראש עירון דער טרעקט דריבר אזו בעטט ער אים אוס
(אחילה) אונ׳ זאגט איך בגער אייארן זון ניט צו פֿר קלאגן
אונ׳ בגער אך ניט דאז איר אים עטוואש דארום טאן זאלט
דען ער האט איר ניקש גיטאן ער וואש וואול דאז איך בקאנט
איט אייך בין · וואש איך דא גיזאגט האב דאש האב איך
אייארר כבוד האלבן גיטאן · דער ראש עירון ענטפֿרט
איך ווייש וואול דאש איר איר עש צו גוטן גיזאגט העט איר
זאלט עש אך בייא איר גניסן אזו וואר איך דאש לעבן
האב · אבר איינם זון וויל איך עש ווערן עש זאל ניאר
גישעהן אידער זון אויז דער שול הייאן קאם זאגט אים
דער פֿאטיר עש ווערן יהדן בייא אים גוועזן דיא האטן
אים גיקלאגט ווי זיא קיין רוא פֿאר אים האטן איט נאך
רופֿן אונ׳ כיך ווארפֿין ער זאל עש בלייבן לאזן עש וועט
אים איין טיכר דאז ער אזו איין אוטווילגן זון העט דער
לייט שאדיך אן טוט אנדר אודר איך זיא טוגין דאך דיר ניקש
אונ׳ גיבן אים גוטי וואנט אונ׳ בייזי ווארט · אבר דער זון ליס זיך
ניט

ניט אב ווערן וויא אין דאש דער פֿאטר אים ווערט איא
ערגר אז ער יהודים (אילר) וואר · נון דער ראש עירין
טאר זיך ארג דריבר אונ׳ שיקט צו דעם שול איינשטר אונ׳
זאגט אים דיא אאכילאר פֿון זיינם זון דאז ער זיך בלר זיינר
שעאן אוזט אלז ווען ער אארגין אין דיא שול גיט וויל איך
איינם זון איין גבונט רוטי נעשטיל איט געבן דיא זאל ער
דיר טענקן · איך וויל אים פֿאר זאגן דוא העשט איך דרום
אן גשפראכן אלז דען ווען נון דיא אנדרי גינן אויש דיא שול
אהיים אזו זאג ווידר אין בלייב דוא הינן איך האב עטוואש
איר דיר צו רידן אונ׳ אאך אים דיא בוקסין לאז אונ׳ פֿין אין
איט דיא נעשטל אונ׳ הערכיט אויף ביז אים דאש דם הרחב
לאפֿט אונ׳ זאג אים דאש האט איר דיין פֿאטר
בפֿאלן וויל דוא דיא יודן ניט צו פֿרידן לאזט עז איז ניט
אלייניט אום דיא יודן עש איז דיינם פֿאטיר איין שאאך
ערשטו עש ניט בלייבן לאזין אערט אן דירש נאך ערגיר
אאכין · דאש טעט דער שול איינשטר וויא דער (ראש
עירון) בפֿאלין האט · עש פֿאר דריסט דען זון גאר זער
גיר שפראך איך ווז עש אאול בלייבן לאזין אבר איך וויל עש
דאך גדענקן דאש איך פֿון יודן וועגן אזו זעלכי שטראף
אין נעאן אונ׳ זעלכי שאארלי אונ׳ שנט האבן אוש איר איין
טאג ניט גשעהן איז · איך ווער אך איין אאלט גרוש
ווערן אונ׳ ווער דער בייא עטוואש געלטן וויל איך איך ניקש
זיין אן אירי נפֿשות ווען עש איר נייארט איגליך איז אביר
דש אאלט וויל איך דיא (שבושים) דש נאך רופֿן אונ׳ ווארפֿין
בלייבן לאזין אונ׳ גינג אזו הייאן · דער זון ווארטיט דיא שול
פֿלייסיג אב ער ווארט איין גרושר שטודענט איינט אאל
אאכט דיא שטודענטן איין אעלטג שפיל אין (אולחאה)
גהערטן גאר פֿיל דער צו אער אלט הונדרט פרשונין דיא
אלי איט בווערטר הנט אויף ליהטן צו דעם שפיל אלי דיא
שטודענטן דיא אין דער שול ווארן זיא האטן אונטר זיך איין
אלך אונ׳ איין אולכה דיא ליהטן גאר (חשוב) אויף אך איין
פֿענדריקאיט איינם טינקפֿעדיל דא אאנגלט ניקש אינעש
וואר גלייך עש זאל ערנשט זיינן האטן אוזפֿירר אונ׳ קאפראל
אימעז אין איינר רעכטי (אולחאה) איז דאש שפיל וואר
ואונדר אוס צו זעהן אונ׳ וואר אך זער ברייט אין אקום: דר
ראש עירון זיין זון וואר דיא אולכה אין דעם שפיל אונ׳ גינג
אך אן גקלייד אין טייני קליידר וויא איין אולכה גהערט צו
האבן וואש דיא אולכה זאגט דאש וואשט אנטון אלז ווען זיא
איין רעכטי א׳כה וואר זיא האט אך בייא זיך גהאט פֿיל
גאך טרעטר אונ׳ אויף ווארטר וויא איין אולכה גבירט · דיא
אולכה זאגט איר ווען דאש שפיל אך אאכן אין דיא יהודים
גאסין דיא יהודים שענקן אונש אך איין טייני ויתנה דיא
יודן בגערן עש ניט אום אונשטן נון זיא ווארן אלי צו פֿרידן
דא ער נון זאך דש דר האנדל אן גינג דאש שפיל אין דר יודן
גאסן צו אאכן ליס ער דען (ראש) אונ׳ דען פֿענדריך
צו זיך רופֿן אונ׳ זאגט איך בין ניט אויטן דאש שפיל צו
אאכן בייא דיא יודן פֿון וועגן כבוד צו האבן פֿון זיא נייארט
איר וועלן זיא אלי דער שלאגן איר וועלן טון וועהרן איר
איט זיא עטוואש (בלבולים) אן היבן דער נאך וועלן איר
אלטדער כידר שלאגן אונ׳ פֿאר ציילט אין וואש זיא אים גטאן
האבן פֿאר עטליכי יארן ווייא אין דער שול איינשטר גפֿילט
האט זיא קאאן אבר ניט גערן דראן אזו (שופך דם נקי) צו
זיין ענטליך וויא ער אזו גאר זער האט (אפֿליר) אן זיא
גיוועזן אונט וואלט ניט נאך לאזן זיא זאלטן אויס דאש צו
זאגן אזו זאגטן זיא אים דאש אוט צו ניקש ווער דאש
(ראש עירון) זיין זון דער דיא אולכה וואר הין דעם שפיל
דער זאל דיא ערשטי (רליחה) טאן דיש וואר ער וואול צו
פֿרידן אונ׳ גינג אין אין איין קראם אונ׳ קויפֿט דש גרעשטי
אעסר אלז ער בקאן קאנט אונ׳ עש וואר גאר שארף אונ׳ דא
איט וואלט ער דיא ערשטי רליחה טאן · דא זיא נון קאאן צו
זיהן אין די גאס איט טרואן אונ׳ פֿייפֿן אונ׳ אך וואול גרישט
איט ביקסן אונ׳ שווערטר אונ׳ איט איינם פֿליהנדיג פֿענדיל
אונ׳ דיא אולכה קאם אויף צו ליהן גאנץ חשוב אין אלי שטיקן
וויא איין רעכטי אולכה אונ׳ ליט, אויז רופֿין אן דער יודן גאס
זיא קאאן דיא יהודים לכבוד דאש שפיל צו אאכן אויף דעם
(גנהיבל) ווער לושט האט אוס צו זעהן דער קאן זיך
פֿאר זאאלן אויף דעם פלאץ דעם גנהיבל · דא
זאל ער דאש שפיל זעהן זיא האטן דאש זעלביג
אאל ניקש גוטש אים זין · זיא גדאכטן זיך נון
האבן איר זיא אלי בייא אנכדר דען וועלן איר
זיא באלד אונ׳ גשווינד הין ריכטן · דא זיא נון
אויף (גנהיבל) ליהטן פֿיל שטארקר אלט איט
הונדרט בווערטי אאן · אזו גרייפֿט דיא (אולכה)
נאך דעם נייאי אעסר אונ׳ וואר אים דאך ניט
וואול אזו איין (רליחה) צו טאן אונ׳ דאש דורך
זיין (רליחה) זאל אזו איין בלוט פֿאר גיסונג
גשעהן אונ׳ אייטל (דם נקי) אונ׳ ווייא ער אים
גרייפֿן וואר נאך דעם אעסיר ווארער (חלש) גנץ
האֲרט אונ׳ דיא יודן לויפֿטן דער איינר הוט דאש
אונ׳ דער אנדרי ברחכט האש אנדרי אום אים דער
איט צו לאבן דער איינר לאט אין דיא אפוטיק
אונ׳ דער אנדרי לאבט אים אלש אונ׳ עש וואר איין
גרושי טרויארקייט אונטר דיא יהודים אום אים ·
זיא טעטן אים אך גאר פֿיל ער אן דען ער וואר
איין חשובר שטודענט אונ׳ דער צו דאש (ראש
עירון) זיין זון · וויא ער נון ווידר רנלבט צו זיך
געוועזן קאם דא זאגט ער יהודים גרושן דאנק אונ׳ זאגט
צו זיא ער העט ניט גדאכט דש דיא יודן אזו טרויאיג זיינט
וועגן

מעגן אונ׳ דאש זיא אים אזו געהאלפֿין האבן ער העט גערין
מיטליידם בעוודר אין זיין שטאט זעהן ליגן אונ׳ דער ביים
זיין זיא אזו גהאלפֿן אונ׳ ביים געשפראכן · אונ׳ זאגט איך וויל
עס אייך אך נוי איין לעבן טאג דאנקן אונ׳ וויל אייך גוטש
טאן וואו איר נייארט מיגליך איז · דא ער דר ליך ווידר
אהיים קאם דר ליס ער עס זיינם פֿאטר אונ׳ אלי זיינה
פֿריינד וויא ער גאנגן איז זיינם זין געהאט האט אוף דיא
יורין אלי מיט מכבד צו דער שלאגן אונ׳ וויא ער האט זעלן
דיא ערשטי אמרט טאן מיט דעם ביימי מעסר אונ׳ דער
ליס אים דאש גאנצי מעשה וויא ער אלש געוואררין ווער ·
אונ׳ וויא דיא יהודים אזו ביים געשפראכן וועררין אונ׳ וויא זיא
אים כבוד האבן אן געטון אלז וועגן ער איין קיסר ווער ·
אונ׳ ער לובט אונ׳ דאנקיט גאט דאש ער אין בהיט האט
פֿאר אזו איין שיילאכי (רציחה) · אונ׳ פֿון דעם (שפֿיכת
דם נקי) ער וועלט ניט אום דש קיניגט גוט נעמן אליט דש
אים דש ניט געשעהן ווער · דען ער העט זיין לעביטאג
ניט געהיינט דאש דיא יהודים אים זעלביט גוטש זאלט טון ·
מודר אום איין ערל טרויארין אלט וויא דיא יהודים אום
אים געטאן האבן · אונ׳ שפראך אזו ביז לאלט איך נון איין
זין האב געהאט מיט דיא יהודים צו טאן · פֿיל גוטש וויל
איך זיא נון דער קעגין טון אזו לנג אלש איך ווער לעבן ·
אונ׳ ווער בש ניט אויז איינם זין קומן לאזין · עש שטונט
ניט לנג אן שטארבט דער (ראש עירון) אונ׳ דער זון
ווארד איין (חשוב) אונ׳ ווארט איין (בעל עצה) אונ׳ אך
איין גרושיר (חכם) שטונט עטליכי יאר אן דא ווארט דער
זון (ראש עירון) · אונ׳ האלטיט זיין ווארט טעט דיא
יהודים אליש גוטיש וואש ער מיגליך וואר · נון זעלט איר
ליבה לייט וויסן (הש"י) האנט איבר זיין פֿאלק (ישראל)
האלט · אזו האפֿין איר (הש"י) ווערט אונש ווייטר אך
ביהוטין אונ׳ בטראכן (עד עולם אמן) :

מעשה פון רוקח פון ווירמיש :

ז צו ווירמייזא האט געוואונט איין גר׳ חשוב איין רב
איין תנא גדול אין דער תורה · דאש אין זיינש
גלייכן אינק גיפֿינט אין דעם גאנצין (עולם) ער האט פֿיל
(חבורים) אונ׳ (יוצרות וחבר) גיוועזין · און האט זיא
נאך צו ווירמייזא (ימים טובים) גיזאגט · ער האט
גיהייסן (מורינו הרב רבי אליעזר אגרמייזא) · ער
האט איין (חשוב ספֿר) גימאכט אונ׳ ער האט עש
גיהייסן (ספֿר רוקח) · דש איז נון בקענט ביים (תלמידי
חכמים) עש איז נון עטליכי מאלט גדרוקט גווארין שטיט
דרינן אלי (דינים) וואש אין (ארבע טורים) שטיט ·
אונ׳ אך פֿיל (סודות) אונ׳ שטרנן דרינן · אונ׳ דאש זיך
דער מענש פֿרום דא דורך ליהן קאן איין גאטש דינשט ·
דער וויל ער אויך דער וועלט אויז דא דארף איך ניט פֿיל
פֿון צו שרייבן · דען דער אין זיינם (ספֿר) לייאנט דער
ווערט עש וואול דרינן פֿינדן אונ׳ זעלברט זעהין · אונ׳ ער
האט זיין (ספֿר) דארום לאזין (רוקח) הייסן דער וויל
(רוקח) אזו פֿיל אין דר צאל האט אז וויא זיין נאמן אליעזר
דען (רוקח) מיט זייני פֿיר אותיות איז אין דער צאל (ש"ח)
אונ׳ (אליעזר) איז אך אין דער צאל (ש"ח) · דער
גרושיר געטליכר (המאיר חכם רבי אליעזר אגרמייזא)
דר האט געוואונט אין דעם הויז דש אן פֿלעגט צו הייסן אין
דש הירטן הויז דען עש פֿלעגט איין הירט פֿאר איין טיל
מויז צו העלגן · דש הויז האט גישטאנדין ביים דעם
אונטרשטן טאר אין דר גאס דא עש זעלביג הויז איז גבויאט
ביז אן דיא שטאט מויאר · נון אים ווינטר האבן דיא
(בחורים) פֿלעגין צו אים צו קומן · אונ׳ לערנן צו מארגינש
פֿרייא צווייא אודר דרייא שעות אי עש טאג איז גיוועזין ·
איין מאלט אן איין דונירשטיג קאמין דיא (בחורים) פֿריא
פֿאר טאג צו אים וויא איר (סדר) איז גוועזין אונ׳ לערנטין
ביים אים (רש"י) אויף דיא (סדרה) : איין מאלט
האבן זיך עטליכי (שטודענטין רוצחים) צו אננדר גזאמלט
מיט שווערטיר אונ׳ פֿיל בוגין אונ׳ מיט אליר לייא טאורן אין
צו ליר העכדין : אונ׳ גינגין אובין אויף דיא שטאט מויאר
היכטר זיין הויז · אונ׳ ברעכטין איין לאך אין דאש טאך
פֿון דש הויז אונ׳ זיא גינגין היניין · אונ׳ ברא כין דיא רעביצין
אום דאש (חיות) דעם רוקח זיין וייב אונ׳ אלי איני
קינדר · דר רוקח אונ׳ דיא (בחורים) הערטין איין
גרוש געשרייא אין דאש הויז · אונ׳ זיא צו פֿטי גשווינט אז
הערן וואש דש פֿיר איין געשרייא וואר. אז נון דער רבי
מיט זייני (בחורים) וואלטין דיא טרעפֿ הנוף לויפֿן זא
שטונט נאך איין (רוצח) דא מיט פֿיל בוגין אונ׳ וואלט דען
רוקח אך אום זיין (חיות) ברענגן ער דאקיט נאך אים
אבר ער האט אין ניט וואול גטראפֿין · אביר דאך איין
ווינג אין זיינר אקסיל גוואונט געוועזין פֿון דען זעלביגן האק ·
דא דיא (בחורים) דש זאכין דא ליפֿין זיא אויף דר גאס אונ׳
מאכטין איין גרוש גשרייא דש אן זיא זאלט צו היילף קומן ·
דען זיא וואושטן נאך ניט דש דיא (רעביצין) מיט איר
קינדר אום דאש חיות גיקומן וואָרין · דא דיא לייט זיין
קומן צו לויפֿן אום צו העלפֿין דא זיין דיא שטודענטן (רוצחים)
ווידר אובן הנויז גילאפֿין אונ׳ זיין דיא שטאט מויאר איין
נורונטר גישפרונגין · אונ׳ דא זיא נון ווארן גאנץ אנטלאפֿן ·
דא האבין זיא דעם (רבי רוקח) זיין וייב אונ׳ קינדר טוט
גיפֿונדין · (הש"י ינקום את דמם) אונ׳ קיין פֿרום מענש
קיין לייד האט מער לאזין דער לעבין :

נאך

נאך איין מעשה פון רוקח צו ווירמש :

ז הערט צו מיר ליבי לייט אונ׳ ניאז אין אכט דאש
מעכטיג גרוש וואונדר ווערט איר זעלבשט
קענין וויסן דש דער רוקח איין גרושר (תלמיד חכם) · אונ׳
איין (איש קדוש) געוועזין איז אזוויא איין (מלאך) פֿר
ערשט וואש איר וויסן ווען איין פֿרואר אן צו נאכט שלאפֿט
זא איז זיין נשמה אין היכל ביי דיא (מלאכים ואכל טב)
אזו איין פֿרואר אן וויא דער (רבי אליעזר אגרמייזא) איז
גוועזן · דאש אין זיינש גלייכן ניט גפֿונן האט אין זיינם
(דור) · נון וואר אין זיינר צייט איין (תלמיד חכם) פֿאר
הנדן דער הייסט (רבינו משה בר נחמן) דער וואר איין רב
אין מדינת ספֿרד דער טעטניקט אנדרשט אונ׳ לערנט
(תורה) נון אן אונטרשידליכן אורט ווארין אים פֿיל קשיות
קשה אונ׳ ער קונט זיא ניט (מתרץ) זיין דען דיא זעלביגן
האבן קיין תירוץ דען (על דרך הקבלה) אונ׳ דר רבי משה
דער רמב"ן וואושט ניקש פֿון (קבלה) צו זאגין דען אין
זיינם לנט · דא וואורן קיין ספֿרי קבלה פֿאר הנדין ·
אונ׳ וואר קיינר אין זיינר (מדינה) דער עטוואז פֿון (קבלה)
וואושט · דארום קונט ער קיין (תירוץ) וויסן אויף פֿיל
קשיות דיא אים קשה וואר · אין דער תורה איינש
מאלט רופֿט אן אים (היכל) אויז ועלכר וויל קומן צו דעם
רמב"ן אונ׳ וויל אין לערנן קבלה · אונ׳ וויל מאית זיין דען
טר דא דער ראבן אונטר אים וואונט דען דער טר וואר
איין גרושר רשע אונ׳ זייני יהודים דיא אונטר אין וואונן האט
ער פֿיל צרות אן געטאן דיא דא ניט צו בשרייבן זענין ·
נון זעלביגן מאלט וואר דאש רוקח זיין נשמה אך אים היכל
אונ׳ הערט דאש מויט רופֿן דען עז וואר ביים נאכט געוועזין
דא ער גשלאפֿין האט אונ׳ דאש וואר דיא נאכט דאש צו
מארגינש (ערב פסח) וואר · דיא נשמה פֿון דעם
רוקח זאגט ליבר הער גאט שיק איך צו דעם ראבן איך וויל
קבלה מיט אים לערנן איך בין איין (בן מקום) ער לערנט
פֿיל בעסר ליבר פֿון איינם דער זיינש גלייכן איז · אונ׳ וויל
אך דען רשע אירן טר מאית זיין · ווען איר מאית איז
דאש איך מיט (שמות) דארף זעלכי זאכין מאכן · אזא
וואר דעם רוקח זיין ביטגאערט און וואר אים אך (אתיר
שאלה) צו ברויכן צו מארגנש שטונד ער פֿריא אויף אם
(ערב פסח) אונ׳ בטאקיט זיין מצות אונ׳ שטראקט אז דיא
מצות גבאקן ווארן נאך ער זיא אזו הייס וויא זיא אויז דעם
באק אובן היין קומן אונ׳ וויקלט זיא אין אייך טוך אזו איין
דאש זיא זאלטן ווארים בלייבן · אונ׳ זאגט איין (שם) אונ׳
וואר (משביע) איין מלאכין דא זעלט ער זיך דרויף אונ׳ דר
מלאך מוזט אין טראגין דען זעלביגן טאג פֿון ק"ק ווירמש
ביז אין שפאניא אין דער שטאט · וואו דער רב דער ראב"ן
וואונט ער קאם אך נאך דען זעלביגן טאג דאהין · עש
וואר טון עבין צייט דאש אן צו מנחה זאלט טולין גין · נון
דר רוקח גדאכט איך וויל ביים דעם רבי רמב"ן גאשט זיין ·
ער וואלט דאך ניט נאך זיינם הויז פֿראגין ער גינג אין דיא
שול אונ׳ שטעליט זיך נאהגט ביים דעם רב זיין שטאט אין
דער שול · דער רב קאם אונ׳ זאך איין אויטיר מן ביים
זיינר שטאט שטין · דען צו דער זעלביגן מאלט וואר דר
רוקח איין (זקן) געוועזין · דער (רב) פֿראגיט אין וואו
ער גאשט ווער · ער זאגט איך האב נאך קיין (בעל
הבית) איך בין ערשט קומן אזו זאגט דער רב גיט מיט
מיר היים אונ׳ זייט איין גאשט · אזו זאגט דער רוקח
דאש וויל איך גערין טון אונ׳ גינג אויז דער שול מיט אים
הייאן ער פֿראגט אים איין ליבר גאשט וואש וועלט איר
היינט טון · אזו זאגט ער איך ביט אייך רידט מיט איינם
קהל דאש זיא איר צו דרשן געבין איך מעכט וואול איין
דרשה הירן אין דער שול דרשן · דער רמב"ן זאגט יוא ער
וויל מיט דיא פרנסים רידן · נון אין זיך אם טיש זעליט
אום סדר צו טון דאש וואר דיא ערשטי נאכט פֿון פסח ·
אונ׳ דער רב האט דאש זעלביגש מאלט פֿיל גרושי צוריס
אן דען טיש זיצן דיא מיט אים (אפֿלפֿו) וואורן אין דער
(הגדה של פסח) דער רוקח הערט אין צו אונ׳ רידט אביר
ניקש דריין · ער קונט דיא (הגדה על דרך הקבלה)
דיא איז גאר הייליג · אונ׳ אכטיט ניט אירן פלפול דען ביים
דעם רוקח וואר דער פלפול פֿאר גאנץ גרינג געהאלטן · דא
מיינט דער ראבן מיט זייני רבנים דיא ביים אים אן טיש
זאסין דאש דער רוקח ווער איין גרושיר עם הארץ · אונ׳
וואושט ניקש דריין צו רידן פֿון וועגין גרושעאי המרגות ·
אונ׳ דר ראב"ן זאגט קעגין זייני רבנים איך האב שיר
חרטה אלז איך דען עם הארץ האב מיט הייאן גינומן ·
ווען איך עש גיוואושט העט דאש ער קיין (בעל תורה)
ווער · זא העט איך אים ניט לאזין איבר איין טיש
טרעטין דער רוקח הט זיין אייגני מצות פֿאר זיך זעלבשט
סדר איבר זייני מצות דיא ער צו ווירמיש גבאקין האט ·
אונ׳ זיא וואורין אך נאך ווארים דען ער וואלט ניט מיט זיינן
דען סדר טון וויל זיא קיין קבלה קונטין · דען דא ער צו
ווירמש דיא מצות גבאקין האט · אזו האט ער זיין מחשבה
אונ׳ זיין זאכין גמאכט וויא דיא חכמי הקבלה טרייבן · אונ׳
דיא דא חכמי קבלה קענין האבין אך אנדרי מחשבה אום
סדר צו טון איין (מחשבה טהורה וקדושה) אליש דיא לייט
דיא דא קיין קבלה ניט קענין · אונ׳ זייני זאכין וואש ער
טעט דש וואר אליש שמק שאים דער ראב"ן זאגט ליבר
גאשט נעמט עש זא מיט איר פֿאר ליב · אונ׳ עשט פֿון
אייני מצות טוט דען סדר מיט אונש · אבר ער וואלט ניט
דער ראב"ן אונ׳ זייני רבנים היצטן אים פֿאר איין עם הארץ

אונ׳

גאל איין טשה • נו גאפט ווייזט דער רמב"ן דען רוקח
ט ופין וול שפראך איר אין ביים לייב גיט מארגין ניט
אליין שולין ווען שול לייט ווערט זיין זא איל אך אייך אויף
רופן וול איר געלט מיט מיר שולין גין דען עט איז איין גאס
הימדא רארן קיין מענש אניין גין • אלט דר טר געלברט
מיט זיין הויף האלטונג • דען עט איז פאר באטין בעונש
מיתה איז איין (שוק של זונות חשובית משפחות) דריגן :
כון זייט אייך מלייר ווען ער ח"ו איין יהודי דריגן גיפינדין
יעלט זימא, מיט אים זאלט אוק גין • דען אוגר טר איז
איין גרוטר רשע מיר האבן קיין תקווה פאר אים מגא איין
גרוט גרות טוט ער אוגט אן. אול גראט מארגין האבין
זיא קסח דען זעלטן זיא מייכן דאט זיא זעלטן איין קרבן
ברעגין ווען זיא איין יהודי בקעאן אויף דער לייט :
ער ענטוורט זארגט דאך ניט דורף מיר ווערט איר קיין
נוט ניט האבין • איך וואט וואל וואט איך טון זאל • ניקט
מין טיט מיר דאך דען גפאלין אול רידט מיט איירי פרנסים
דאט זיא מיר מארגין אויף דען אובנט געבן לו דרשן • דער
רמב"ן גינג פון אים אול זאגט קעגין זייני רבנים איך
פאר שטיא מיך ניט אויף דען גאשט ער בלייבט דר ביים
דאט ער מארגין וויל דרשן ער איז יוא איין עם הארץ ער
אויז דאך אן טיט געזעשין במאמר ואפילו האבן געזין •
חלט ווען ער קיין מויל העט: איך האלט אין פאר איין
האבין משוגע • נו זאורגנש פריא שטונד דער רוקח
אויף אול גינג מיט פלייס אין דער גאס • ואו פאר באטין
ואר (בעונש מיתה) דש קיינר זאלט הניין גין: אין
גרייפט אין אן אול זאגט ואט האטסו אין דער גאסין לו
טון רוא בישט (חייב מיתה) • ער זאגט לאשט מיך דאך
גיא איך בין איין יהודי • דא זיא דאט הערטין גינגין זיא
עט תכף ביים דען טר אן זאגין • זיא אן איין אלטיר יהודי
היוט בקואן אויף דעם שוק של זונות ער ווער (חייב מיתה)
דער טר האט איין גרושי שמחה אול זאגט ער קואט מיר
עבן רעכט אם קסח יוך נעם ניט פיל געלד דר פאר •
אול בפעלט אן זא'ט דען יהודי שאול פאר וארין • אול אן
זאלט איין גרוש פייער אן ואכין אויף איינס פיאן וואו דיא
יהודים זוויין פאר ביים גין ווען זיא אויז דער שול גינגן • אול
דאט זיא זאלן זעהן דש אן איין יהודי לום פייער פירד אום
אים לו פאר ברענין • נון דער רמב"ן שטונט אויף אול
רופט זיינם גאשט ער זאלט מיט אים שולין גין אלט וויל ער
געשטרט לו נאכט מיט אים אב גראט האט • אביר דער
גלושט ואר ניט זוין דא • דען ער ואר שון תפוס אן וארט
דיא שמועה גאיר אול דיא יהודים וארין זער דר שראקין •
דען זיא קונטין ניקט ואשטר זיין דער טר ואר איין גרושר
רשע • אול הרוג בפולין ער וויל זעלברט דער ביים זיין ווען
אן אים וארט שט אפין • א ל וויל דיא נקמה זעהן בפרט

וויל עט עבין אם קסח קואט • דיא יהודים וארין אין דר
שול גר טרויעריג אול טעטין איר (תפלה) אין אייטל
לייר אול זיא איילטין דש זיא בלד אויז דער שול קאאן •
דען זיא האטין מורה פאר גרושי רשעת • דער רמב"ן
ואר זיך זער אלער דאט ער דען גאשט מיט הייאן גנואן
האט • זיא אן כוא אויז דער שול גינג דא ברענט דאט
פייער אל אויף דען זעלבין פלאץ דא דר טר בפולין האט •
אול זיא ברולטין דען יהודי לו פירן אול דר טר ואר
זעלבשט דער ביים • דער גאשט רופט אן דעם רמב"ן
איילט אייך ניט מיט אייערס (קידוש) מאלן וארטיס
אויף מיך איך וויל אך (קידוש ברכת) פון אייך הערין דער
רב זיפלט מיט טרויעריגן הערלין • ער גרולט דאט ואז
יוא איין משוגע מענש זיין דא פירט אן אים לו דער
שריפה • אול ער זאגט איך זאל אויף אים וארטין ביז ער
קואט ער וויל קידוש פון מיר הערין • ער ווערט דאך
ניט קואן ווען אן אים פר ברענט האט אול דיא גנלי קהילה
ואר טרויעריג אול און לושטיג איבר דאט מעשה: נון
זיא ער אל ביים דאט פייער קאם דא שטונד דער רשע טר
אך דער ביים אול לאכט אול ואר אייטל שמחה דאט ער
דש זאלה ואר דש אן איין יהודי פאר ברענט אן קסח •
אביר דער רוקח זאגט איין שם פון איין הייליגן ואלאך דער
פאר ועקסלט דש גשטאלט פון דעם טר אין דש גישטאלט
פון דעם רוקח זיא נאאן דען טר אול ואורפין אים אין דאט
גרושי פייער אול דאט פייער ואר ואז גרוש איער רעכט
דריין ואר גוואורפין ווירער שונפיגר אול אך שון פאר
ברענט • דאט טעט אלט דער רוקח דורך דיא בפעליך
דיזו אין אין דען היאל בפולין איז דש ער דען טר זאל ומאית
זיין מיט שמות וויא איך אובין גשריבן האב • נון דער
רוקח גינג לו זיינם בעל הבית וויא ער לו דער שטוב הניין
גינג ואכיט דער רמב"ן קידוש אול זאגט בורא פרי הגפן •
דער רוקח זאגט אויף זיין ברכה אאן • דער רב דר שראק
אול זאך זיך אום אול זאך זיין גאשט דא שטין • ער זאגט
ואוש איז דאט וויא קואט איר דא הער אן האט אייך יוא לו
דער שריפה גפירט • ער ענטוורט האב איך אייך דען
ניט לו גראפין איר זאלט איין קלייני וויל אויף מיר וארטין
איך וויל אך קידוש פון אייך הערן • איך ווער עט אייך
ואול פאר ליזן וויא עט מיט מיר גנגן איז • זייט איר נאר
לושטיג אול האלט (יום טוב) אין אייטל (שמחה) • עט
איז אלט גאט לוב גוט • דער וויל זיא אזו שטיקן מיט
אנכדר אול רידן קאם איין לעקה דער טר ווער פאר לארן
ער איז אך ביים דעם פייער גנגין אין אייטל לושט אול
פראר • אול האט אך לו גיזעהן וויא אן דען יהודי האט
פיר ברענט • אול זינר האט אן אים ניט ווידר גיזעהן אול
איז אך ניט ווידר אין זיין שלאם גיואזין עט וואט קיין מענש
ואו

ואער היין קואן איז • דער (רב) אול אלי יהודים גער
טראקין • אול זאגטין דאט זייני ניימי . (בלבולים) •
דער (רוקח) זאגט לו דעם רב דער טרעקט אייך ניט
מרבה זיין לושטיג איך האב דען (טר מאית) גיוועזין •
דען איך בין איין (שליח) פון (הש"י) דאט איך האב זעלן
דען (טר מאית) זיין כון זייכן איירי גרות אל אויז • איך
ווערט איבגר איין טר קרייגן דער איין (אוהב ישראל)
ווערט זיין אול ווערט אייך אלש גוטש טון • אול זאגט ווידר
אין ואכלט איר דש איך הייגט לו (דרשן) בקום זא ווערט
גיר אייך פאר וואנדרין פון מיר • אול איר ווערט אך
הערין וויא עט לו גנגן איז מיט דעם טר אול זנשט וואש
אייך ליב ווערט זיין • זיא עשטין אול טרינקטן אול וארין
לושטיג • נאך טיש גינג דער • (רמב"ן) אול רידט מיט
דיא (פרנסים) דאט זיא דעם (רוקח רשות) זעלטן
געבן לו (מנחה לו דרשן) • דער רב האט דאך קיין רעכטי
גלובין דראן דאט ער ווערט (דרשן) דען ער האלט
אים פר איין (עם הארץ) • וויא אן כון (מנחה שולין)
גינג דא שטעלט זיך דער (רוקח לו דרשן) • אול פראגט
אלידיא קשיות דיא דען רמב"ן אזו לנגי לייט וארין קשה
גוועזין אול האט קיין תירוץ דרויף קענין לערגין • דען דא
דעם רוקח זיין נשמה איז אים היאל גוועזין דא האט ער
געהערט ואט דעם רמב"ן קשה איז: אול וויא ער זיך
אלער איז דאט ער קיין תירוץ דרויף קן גפינדן : נון וויא
דער רמב"ן דאט הערט אזו פר וואנדרט ער זיך זער •
אול האט איין גרושי שמחה ער גראכט וואול ואען ער דיא
קשיות פראגט אזו ווערט ער זיא אך מתרץ זיין אול ווען
איך ווער דיא תירוצי אויף דיא קשיות הערין • איז איר
פיל ליבר אלש זילבר אול גאלד אול אלטוואט אין דער גנלי
וועלט איז • אול גינג פון זיינר שטאט אול שטעלט זיך
נאהנט ביים דען בעל דרשן • נון ער זאגט קשיות ואשן
דיא (חכמי הקבלה אתרץ) לו זיין • אול ווען טון איינר
איין גרושר תלמיד חכם איז אול קן קיין קבלה אזו קאן ער
קיין תירוץ דרויף פינדין אול ער זאגט דיא תרוצים אויף
אלי זייני (קשיות על דרך הקבלה) • אול פר לייט אין
זיינר דרשה דאט גאנלי מעשה וויא ער איין שליח ווער אין
קבלה לו לערנן פון הש"י אול וויא ער דען טר האט אוא טיטן
דען הש"י האט עט פון אים האבן וועלין אול זאגט אים
דיא בשורה דאט זיא אן איין גוטן טר ווערין בקואן אול עט
ווערט אינן אך גאכן ואול גין אול אן ביהויף כון ווייטר קייכר
זארג לו האבן גלייך אן גהאט האט ביים דען רשע טר אול
ער דרשת פיל גוטי (פשטים אול חשובי) זאלן דא זיא
איר טאג אזו קיין דרשה געהערט האבן דא ער פון דער
דרשה הייאן איז גאכן דא גינגן פיל (תלמידי חכמים)
מיט אים אין דאט רמבן זיין הויז דא זאגט ער אים מים ער

פון ווירמש ואר אול דען זעלבין טאג דיא אלות דארון
גבאכן האט אול וויא ער דען וואלקן האט משביע גוועזין
דאט ער אים אין איינם טאג האט אזו אזו איין ווייטן וועג
טראגן אול זאגט וויא ער זיין אלות על דרך הקבלה גאכט
האט א.ל האט אך סדר גטאן (על דרך הקבלה) דרום האט
ער ניט ווען מיט אים סדר טאן וויל זיא ניקט פון דער
קבלה גוויסט האבן אול הירן (פילפול) אין דער (הגדה)
האט ער ואול פאר שטנדן ער האט אבר ניקט דריין ריין
קענן אודר ווען וויל זיא ניקט פון דער קבלה האבן אפילו
גוועזין אול דער רוקח בלייבט נאך איין חודש ביים דעם
רמבן אול לערנט אים (הלכות הקבלה) וואט אים אינליך
ואר אול ליהט דר נאך ווידר הייאן נאך ווירמש דער (רמבן)
שרייב אין (ארץ ישראל) אול זנגט אין אונדר לעדר ואו
תלמידי חכמים וואנטן קויפט אויף (ספר קבלה) • ער
העט ניט (אלפי אלפים) דער פאר גגוואן דאט ער דיא
(הלכות הקבלה) אך גקענט האט • נון איריי ליבה
לייט זעלט וויא עט פאר לייטן האט לייט געבן זעלכי
(תלמידי חכמים אול צדיקים) דען זעלכי נסים גשעהן
זענן דר מיר בעו"ה אין אונדרי דורות ניט זוכה, זענן הש"י
זאל אונש אירן זכות אך גניסן לאזין אמן:

מעשה פון רבי יודא חסיד זיין מוטר צו ווירמש

ח נאך איין מעשה איז גשעהן רבי יודא חסיד זיין
מוטר וויא זיא אים גטראגן האט אזו איז זיא
איין ואול גשטאנדן אין דעם ענגין געסלין נעבן דער ווייבר
שול אזו קאם איין רשע איין פוראן מיט איינם ואגין לו פארן
מיט איין פפערט דער פאר גשפאנט אול האט זיך פאר
גנואן אום דיא פרומי פרויא אזו לו איבר רייטן דיא פרויא
דריקגט זיך אן דיא ווייבר שול • אזו גשאך איין גרוש (נס)
אול דיא מוימר ביגט זיך איין דאט דיא פרומי פרויא אונטר
דער מוימר הניין שטין האט גקענט אול דש איר דער רשע
מיט זיינם ואגן ניקט טאן קענט • זעלכי נסים זענן ניט
פיל גשעהן זינטר דאט מיר אין גלות זייען דא פון קאן אן
גדענקן וויא רבי יודא חסיד איין פרומר אן אזו גוועזין
זיין דז אים אזו איין נס גשעהן איז אייער איז גבארן
גוארין אול אויף דעם היטיגן טאג שטיט דיא זעלביג מוימר
נאך איין גבוגן אול אלי פרועדה געמט דיא אין ווירמייזש
קואן גינן ביים דיא אין גבוגן מוימר אום לו זעהן דאט
גרושי וואנדר אך פינט אן פון דעם נס גשריבן אין
(ספר שלשלת הקבלה):

(גרוש ווראייזא)

ב איין מעשה וואט גשעהן איז אין איינר לייט

בשנת תע"ה לפ"ק דא האבן דיא בורגיר צו פרנקפורט
(מגרש) געוועזן אלי אירי יהודים עס ווער אמאל פיל פון
דעם זעלביגן גירוש צו שרייבן אבר איך בגער ניקש דער
פון צו שרייבן ניימרט וואש היא צו ווירמש געשעהן איז· דא
דיא פרנקפורטיר אירי יהודים האבן מגרש געוועזן אזו
האבן עש דיא ווירמשר בורגר נאך געמאכט אונ' האבן אך
אירי יהודים מגרש געוועזן אונ' האבן (תשעה באב) צו
נאכט דאש זעלביג יאר דער פאר איר דער גירוש איז געוועזן
מיט גוואלט וועלן יהודים דער שלאגן דיא זעלביגי נאכט
אזו האבן דיא גוים דיא נאהנט בייא דער יודן גאס גוואונט
האבן זיא צו גרופן אונ' האבן צו זיא גזאגט דאש דיא גאנצי
יודן גאסן פול לייט זענין אונ' האבן גרושי שווערטר אונ'
שלאכט שווערטר אין אירי הענד שטיט צו זאגן דאש
דיא יודן מייך ווערן מייכטר זיין אזו איז איין פורכט אויף
זיא גקומן אונ' האבן דאש הערץ ניט גהאט מיט יהודים אן
צו פאנגן אונ' זיין אזו אוועק גאנגן אבר דיא זעלביגי נאכט
האר קיין מענטש אן דער יודן גאס אויף אונ' צו דער זעלביגי
לייט זיין געווען (בעלי שמות) אזו האט אן גזאגט גהאט דש
דיא (בעלי שמות) דאש געטאן האבן מיט שמות איינר
האט געהייסן (מוהר"ר גדלי') דען האט אן דער פאר
געהאלטן דאש ערש זאל געטאן האבן· אזו האט דאך אליש
דאש רשעת נאך בייא אינן געברענט ביז אן (שביעי של
פסח) אזו האבן זיא צו מארגנש פריא אלי דיא יהודים
מגרש געוועזן (אנשים ונשים והטף) אונ' צו מארגנש פריא דא
אן כאך אין דיא שול אמר איז איין גרוש גשרייא געוועזן
אונטר דען לייטן ובפרט דיא קראנקן אונ' קינדבעטרינש·
אונ' אונטר אידראן דיא קהילה אזו צו פאר לאזן אונ' אל דאש
זייני אזו דרהינטר צו לאזן זיא האבן די יהודים אלי צו דען
אונטרשטן טאר אנויש גיאגט צו דען ריין צו דיא יהודים
האבן געמיינט אן ווערט זיא אלי אין דען ריין דער זויפן
אבר זיא האבן קיינם ניקש געטאן אונ' האבן זיא אלי איבר
דען ריין גפירט אונ' האבן זיא אויך דאש לנד געזעגנט· דש
זעלביג מאל האט קיין יהודי אין דער פפאלץ דארפן וואונן
בייא דער אלטי (דוכס) דאש דוכס זיין פאטיר האט קיין
יודן לאזן וואונן אין זיינם גאנצי לאנד· אבר דא ער האט
געזעהן דאש גוואלט פון דען ווירמשר בורגר אזו האט ער זיך
ערבארמן געזעהן איבר דיא ווירמשר יהודים אונ' הש"י דער
אונש אלי לייט חסד טוט גען איר מיט אן רופן האט דש
געמייגש דער הערץ פון אונזר אדונים בפרט פון דיא
קראנקן אונ' קינדבעטרינש אונ' פון דען קליינה קינדר הש"י
האט דען דוכס אין זיינם זין געגעבן אונש גוטש צו טאן ער
האט אונש לאזן וואונן אין זיינם לאנד אונ' האנדלן אונ' וואנדלן
דרינן איבר אל אין מקומות אונ' אין אלי דערפר דעש
גלייכן האט דער הגאון פון מענץ אונ' דער לאנד גראף פון

דארמשטאט אונ' אלי (שררות) אין לאנד פון (קיים אונ'
טריש) האבן אונש מגורשים וואונן לאזין אונ' אלי בערגר
אונ' פוירן ווא איר ניימרט הין קומן זענין האבן אונש גוטש
געטאן דא האט אן שיינפערליך געזעהן וויא הש"י זיין פאלק
ישראל בהיט אונ' בשעראט אונ' ווען ער זיא שון שטראפט
אזו שלאגט ער זיא מיט דיא איינה האנד אונ' היילט זיא מיט
דיא אנדרי האנט· אונ' תכף האבן זיך דיא טריר דער
דוכס אונ' דער הגאון פון מענץ אונ' דער לאנד גראב פון
דארמשטאט אונטר אן גנואן אונ' דיא יודן פון פראנקפורט
אך אונ' האבן אונש אונ' דיא פראנקפורטר יהודים פאר
טריבן אן דעם קיסר מיט געבן איר האבן אך (חן וחסד)
געהאט בייא אים אבר אזו אין מויש געגנגן איז זאל עש אלי
רשעים אויש גין דען עש איז היא אונ' אך צו פרנקפורט דיא
עירונים שולט ניט געוועזן דיא ערונים האטן אונש געדרין
בהאלטין ניימרט עטליכי אורדים ופושעים האבן זיך אויף
גשטעלט אונ' האבן אורדן דיא ערונים געוועזן האבן
חשבון שעלן פון אין האבן אונ' זאגשט פיל בלבולים צו גמארפן
אונ' האבן בחלד דאש גאנצי מקום טיר אלי דיא בורגרש פר
פירט דאש דיא עירונים ניט אער אייגשטר זיינן געוועזן
היא צו ווירמש נאך פיל ווייגר צו פראנקפורט דער נאך
זיין דיא אורדים צו פראנקפורט גקעפט געמארן אונ' אירי
קעפן האבן זיא אויף דיא בריקא טירן גשטעקט צו איין
איביג געדעכטניס וויא זיא אך נאך דרויף שטעקן אויף דען
הייטיגן טאג צו איין געדעכטניס איינר האט אונטר זיא
געהייסן פינץ הנץ דעם האט אן צווייא פינגר פון זיינר האנט
אב געהאקט אויף דיא שוועל פון זיינר טיר אונ' האבן זיין
הויז אוק גריסן אונ' איין זייל פון שטיין אויף דעם זעלביגן
פלאץ גשטעלט צו איין איביגן לייט קיין הויז אויף דעם זעלביגן
פלאץ זאל גבויט ווערן אונ' אן האט אים גיפירטיילט· אונ'
אויף פיר שטראסין גהענגט אונ' דיא ווירמשר אורדים
מיט רוטן אויש גפייצט אונ' דאש מקום פאר ווייזן כוועיל איך
אויך ווידר אן היבן צו שרייבן וויא עש איז צו גאנגין
תכף אז דיא יהודים אויז דער גאס זענן גטריבן געוועזן
האבן דיא אורדים אונ' איין טייל בורגיר זיא פאר
פירט דער צו אונ' האבן אונזרה בית הכנסת אב געבראכן
מאכן אונ' אייבר שול איז ניקש שטין געבליבן פון אל דען אוימרן
אלש דער ארון הקודש אונ' דיא אנין שול טיר אונ' דאש
ווארט וואר עש אין געבויגן איז דהיינו דאש נס פון (רב
ערא חסיד) זיין אמר איז דיא אונטרשטי העלפט שטין
געבליבן אונטש אלש (חרוב) געמאכט איך האב צו פר געשריבן
דאש עש. עטליכי אורדים געטאן האבן וויא אן דש די אורדים
זיא אנויש גייאגט האבן זענן (עירונים) אין דיא יודן גאס
קומן אונ' האבן אין אלוואר אונ' עריק בייא זיך געהאט אונ'
האבן געזאגט איר ניבה במרגיר זאגט דאש בלייבן איך

טוט דאש ווידר אונזר וויל אונ' האבן גירעט קעגן אלי ווירי
ווערטים ניט אלייגט אויף דע גירוש ניימרט אויף אך זאגט
שוט זיא זיך הוטן פאר גיבואן ורידות גיגן עירונים אבר
זיא האבן דיא ערונים ניימרט אויש גלאכט אונ' האבן אירי
זאכן פארט גטריבן אונ' האבן דיא יהודים אלי הגויש גיאגט·
אבר דיא יהודים האבן רבי ליב אופנהיים אונ' נאך איין
פרנס מיט אים געשיקט צו דעם קיסר אזו האט דער קיסר
דען דוכס פפאלץ גראוב אונ' דען הגאון פון שפייאר גשטעלט
צו איין קומיס זרים דער דוכס האט גישיקט כמה אלפים
אויף געמאכט אונ' האבן דאש מקום ווירמייזא איין געהאן אונ'
אזו בהאלטן ביז איין פסק פון דעם קיסר איז געקומן זיא
האבן דיא בורגר אויף גשטעלט אונ' האבן אלש אויף געשריבן
ווש אין דיא הייזר געוועזן איז פון ווין אונ' קארן אונ' (כלי
בית) אונ' האבן עש אליש אין הויז טראגן לאזין אין דאש
הויז צו דר זעלביגי צייט האט מהר"ר אייזק גינץ
בורג דאש הויז צו גהערט אן האט אליש פון יהודים דרין
פאר שלאסין דיא אורדים האבן ניקש גפונדן דען דאש
רשעת האט לאנג גווערט אונ' יהודים האבן זיך גפערכט
פאר זיא דען דיא יהודים איינטן דייא אורדים ווערן זיא
איין מאל איבר פאלין אונ' האבן דאש אירין אונ' אליש
(כלי קודש וספר תורות) ווש אין דיא שול איז געוועזט
האבן זיא אלש אין דאש הויז פאר שלאסין אבר דר דוכס
איז אין צו באלד איבר דען המלך קומן אונ' האט ווירמש איין
גנומן דא זיינן דיא בורגר ניאר אייגשטר געוועזן אונ' אן ר"ח
שבט דאש יאר דער נאך האבן איר איין גאולה ווידר גהאט
אונ' הש"י האט אונש אלי מיט אנגדר די מגורש זיין געוועזן
(בבכור גדול) איין איטליכר אין זיין הויז געלט אונ' האבן
איר געלט אונ' גוט אליש ווידר געפונדן אונ' איז ניקש דער
פון אוועק גקומן אונ' דאש עסין אונ' טרינקן דאש דא אך
אין דיא באמרונג איז געוועזן האבן דיא רבנים אלש פאר
כשר געמאכט אבר עש זיינן דאך איין טייל פרומי לייט דיא
האבן דאש עסין אונ' טרינקן אלש אוועק געגעבן אן ארמי
לייט פאר גרושי שמחה וויל זיא הש"י האט ווידר בשלום אין
אירי הייזר גפירט אונ' דיא גאולה איז געוועזן אם (ר"ח
שבט בשנת תע"ו) אזו האבן אונזרי פרנסים אונ' רבנים צו
דער זעלביגי צייט דען (ערב ראש חודש שבט) צו איינם
(יום תענית) געמאכט אונ' האבן גוזר געוועזן דאש אלש
מאש ניימרט אן גהובן האט צו פאשטן דיא זאלן אלי פאסטן
אן האט אלכנש אונ' מארגנש (ויחל) גלייאנט אונ' זאגט אך
(סליחות) אונ' זיא האבן עש פיל יאר נאך אנגדר אזו געטאן
אונ' האבן זיך אזו נוהג געוועזן (לדורי דורות עד ביאת
הגואל) דען עש אוז בלייבן זאל אלי (ערב ראש חודש
שבט) איין (תענית ציבור) צו האבן מיט סליחות זאגן
אונ' מיט ויחל לייאנן אונ' אין אלי זאכן וויא עש זיך אן

(תענית ציבור) גבירט· אבר דיא הייליגי שול האט
(בעו"ה) ניט ווידר גיפונדן אונ' וויא זיא צו פארן איז געוועזט
דיא איז (בעו"ה) אב גברוכן געוועזן אונ' אך אויף דאש
בית החיים זיינן גאר פיל (מצבות) ארויש גנומן געוועזן אונ'
האבן אך ציאליכי (חורבות) דרויף געמאכט· אבר דיא
קהילה איז דאש זעלביג מאל רייך געוועזן זיא האבן אלש
ווידר אויף בויאן לאזין וויא עש צו פארן געשטאנדן האט·
(ביאיר ההם) איז איין פרנס געוועזן ער האט געהייסן
דור אופנהייאר דער האט געהאט קיין קינדר אונ' איז איין
עושר געוועזן דער האט דען מויער אלייגט אויף זיין
(הוצאות) גיבויט· אונ' האט אוך קיניגש טאליר צו
טאך צו שטייאר געבן אונ' דאש (בית הגור תאים) האט
ער אך אויש זיינם בייטל לאזן בויאן· ער האט אך צוויא
ספר תורות לאזן שרייבן אונ' האט זיא אין דיא הייליגי
שול געבן מיט זילברי (עץ חיים) אונ' שיני מפות דער צו
ער איז איין גרושר (בעל צדקה) געוועזן (בקיצר) דיא
הייליגי שול איז באלד ווידר גיבויאט געוועזן עש איז קיינר
אונטר דיא גאנצי קהילה געוועזן דש ער ניט זאלט זעלברט
מיט גבויאט האבן אל איז ער דער גרעסטי (חשוב) פון
דער קהילה געוועזן אזו האט ער זיך דאך בויאט אונ' האט
זעלברט מיט געשלפט אונ' גלייארט די (נשים אונ' בתולות)
האבן דאש וואסר גטראגן ווען צו דער שול געבויאט האט
איטליכר האט געבן חלק געהאט אן דיא גרושי וואלה· אונ'
אן שבת תשובה בשנת ט"פ זיין איר דש ערשטי מאל ווידר
דרינן שול געגאנגן· אונ' הש"י האט אונש לאזן זאכה זיין
דאש איר (בהשקט ובטח) זיצן אין דיא שול אונ' זאל אונש
אך לאזין ווייטר זאכה זיין דש איר אין אלי שולין אים גלות קענן
זיצן מיט (שלום ומנוחה)· אונ' הש"י זאל אונש ווייטר קיין
לייד לאזין דער לעבן (עד ביאת הגואל במהרה בימינו אמן
כן יהי רצון):

(גזירות ק"ק ווארמייזא) מיט דער גאנז

אין דעם יאר דאש אן היבט צו צילן פינף טויזנט אונ'
הונדרט אונ' זיבציג נאך דר בשאפונג די וועלט
דא האבן דיא גוים איין (עלילה) גווארפין אויף דיא
יהודים דאש זעלביג מאל זיין פיל פון דיא ערלים גפיגרט
אונ' אין דער יודן גאס איז ניט איין מענש גשטארבן אזו
האבן זיא (שקר עדים) אויף גשטעלט די זאגטן פרות דש
זיא געזעהן העטן דיא יודן אין איטר נאכט איז אידן גם
ארויש גין צו דיא ברונן אונ' העטן גיפט אנין געווארפן·
אונ' זאגט נאך אין (עלילות רשע) אויף יהודים גרויזאק
אונ' האבן גוזר געוועזן איין (גזירה רעה) אויף דיא יהודים
דאז אן זיא אם יר (בחודש אדר שני) זאל אלי מיט אנגנדר

צו טוט גיפֿאלן. עש זיין ניט אין פֿון דיא ג׳ אומות נפֿשות ... טונא מרויט פֿירן ...

...איז אן דש קינד אין אנדר לייב ניט צו פֿאר טון אונ׳ געבן צו לאזן דיא יהודים וואָרן זער בטריבט אונ׳ קונטן זיך ניט העלפֿן זיא גינגן מיט גרושן בטריבטן גדאנקן צו דעם הגאון פֿון ווירמש אונ׳ דער הגאון פֿר וואונדרט זיך זער דא מרביר אונ׳ האט איין קליין שטעקילכן אין זיינר האנד אונ׳ שטונד נאהנט ביא איין דיקן אייזני קעט דיא אן זיינס שלאס טאר איז אונ׳ ער שלאגט מיט דעם שטעקילכן אויף דיא קעט. אונ׳ שפראך אזו וויניג אז איך די קעטלא שפרענג מיט דעם קליינן שטעקלכן אזו וויניג זאל איך יהודים אך ליר געשעהן. אבר דיא קעט צו שפרינגט פֿון דעם שלאק. אזו דער טרעקט דער הגאון אונ׳ שפראך דיא גזירה איז אן פֿון גאט זיין דאס אזו איין שטארקי אייזני דיקי קעט זאל צו שפרינגן פֿון דעם שלאק פֿון דעם גרינגן שטעקילכן. אונ׳ ער וואלט ווייטר ניקט דער ביא טון קיין גוטס נאך קיין ביז. וויא נון דער בטריבטן טאג קאם אונ׳ דיא יהודים וואושטן גוויס דאס זיא אלי שטערבן מוזטן זעלכי שטערי (מיתות) מיט שווערט אונ׳ ביקסן אונ׳ שפיז (בעו״ה) אזו האבן זיא עלה מיט אננדר געהאלטן דען זיא וואלטן גערן צו פֿאר איין (נקמה) טאן ווען זיא דאך שטערבן מוזן אונ׳ דיא פרנסים וואָרן גוועזן אונ׳ אזו מיט אננדר צו ראטגנט פֿריא אין דאס עלה הויז ווער אורטל זעלברט הערן אבר צו לייאן אונ׳ זיא נעאן מיט זיך שעלט מעסר אונ׳ קלייני שפיסן דר אן אונטר דען מאנטיל טראגין קונט דאס עש קיין מענש האט קענן זעהן אונ׳ דיא גמולי עלה זאסין אלי מיט אננדר ביא דעם אורטיל אויז צו שפרעכין. אזו ריגלט איין פרנס דיא קאמיר... צו אונ׳ זיא דער שופֿט אינן פֿאר האלט דש העט מיר געטאן דארום איז אייאר אורטל אויז גזאגן דאס איר אלי מיט אננדר מוזט שטערבן דא שפראכן דיא פרנסים איר געבט איין פֿאלש אורטל אויז מייך ווען איר צו פֿאר דר שלאגן אונ׳ זיא פֿאלטן מיט איר שעלט מעסר איבר דיא הערין אונ׳ האבן זיא אלי מיט אננדר דר שלאגן אונ׳ וויל דיא פרנסים אויף דעם עלה הויז זיין גוועזן דא גינגן איין וויל דיא מאנש פרשונן אין דיא גאסן לעהן אונ׳ לויפֿגין צו גלייך מיט שווערטר אונ׳ שפיסן אונ׳ דער שלאגן גאר פֿיל פֿון דען בורגרש דען זיא נייערט אן טרעפֿטן אונ׳ זיא וויבר מיט פייאר אונ׳ ברענט אין אלי טייארן אונ׳ ...רטן אן שטרוא אונ׳ תבואה דאס אן פֿיל אונטר שיידלכן ...ורטר טריפֿת וואָרן דיא ניט צו לעשן וואָרן. אבר דער ...יך טעט עש דאך קיין גוט דיא מראי יודן זיינן דאך ...יר אלי אום גקומן. אונ׳ די זעלביג וויניג דש איבר גבליבן ... האבן עטליכי בארגירט דאך גרוס רחמנות אין ווירי ... פֿר בארגין דען עש זיינן עטליכי בארגירט גוועזן דיא האבן ...געבט געבן אין אלי זאכן וואש זיא געטאן האבן. דען זיא האבן ... גוואושט דאס עש אייטל (עלילות)

זיין גוועזן. אבר זיא האבן איין כישוף געמאכט מיט איינר גאנס דש דיא זעלביגי גאנז האט אזו פֿליהן אויף דש טאך וואו יהודים דא אין הויז וואָרן פֿר בארגן גוועזן אונ׳ שטראקש האט מן דען בארגר געוואונגן דיא יהודים ארויס צו געבן. אונ׳ זענן איבר דיא פֿאר פֿאלטי גאנז דיא מיט כישוף איז געמאכט גוועזן אך נידר פֿיל יהודים אום איר חיות גקומן. דאש זעלביג מאלט וואר איינר היאלו ווירמש געשט דער וואר בקאנט מיט דעם (גלח פֿון ווקום) דען דר געשט דער הוט גאר וואול לטיי״ניש גקענט אונ׳ ער וואר גאר (בקי) (און גליון) אונ׳ זונשט אין פֿיל ספֿרים פֿון דיא (אומות) אונ׳ דא מרביר האט דער גלח דעם געשט זער ליב געהאט אונ׳ פֿר בארגט אים ביא זיך אין זיין הויז וויא אבר נון דאש געמאכט וואר מיט דר גאנז דא פֿארכט זיך דר גלח אונ׳ דער געשט אונ׳ עש וואר עבין לייט דש דער גלח זאלט גין אין די תיפֿלה אונ׳ זאלט דרינן פרידיגן. דער געשט שפראך צום גלח איך וואט וויא דוא איינר פֿטור ווערשט לייא איר איין קלייד פֿון דיין קליידר אונ׳ גיא מיט איר אונ׳ פֿיר איך אין די תיפֿלה אונ׳ זאג איך ווער אך איין גלח. אונ׳ זייא איך אבֿבר מיט דער פרידיג איך וויל זעהן דאש איך דער פֿון קום פֿיל לייכט קאן איך דארך איין פרידיגן אנדרי יודן דיא נאך פֿאר בארגן זענן אך אציל זיין. נון דער גלח ליס זיך איבר רידן אונ׳ נעם דעם געשט מיט זיך אונ׳ טעט אים זייני קליידר אייגט אן. אונ׳ וואר אין אבֿבר מיט דער פרידיג דר געשט הוב אן צו פרידיגן דש זיא זיך דריבר פֿאר וואונדרט האבן ענטליך היבט ער זיא אן צו שטראפֿין עש וואר דאך ניט רעכט גוועזן דש אן אזו איין בלוט פֿאר גיסונג האט געטאן אן דיא יהודים אונ׳ דאש בחנם אונ׳ אוב זיא ניט זאלטן גדאכט האבן דאש אין דער תורה שטיט (לא תרצח). אונ׳ האט זי זעלביג געשטראפֿט. אונ׳ ער זאגט ניט אלייניג דאש זיא הנטין עובר גוועזן אויף (לא תרצח). איז אונדרט טוט איר נאך איין עבֿירה דר צו דאש איר מאכט איין כישוף מיט דער גאנז אונ׳ שפראך צו זיא אוב זיא דען ניט וואושטן דש דז כישוף ניט אל לייט דיא וואָרהייט בלייגט אונ׳ שפראך איך וויל ווייזן דאש דיא גאנז נאך איין מאלט ווערט פֿליהן אויף דיא תיפֿלה דא איז גוויס קיין יהודי דרינן. ער בעטיט זיא דש זיא דאש כישוף פֿו דער גאנז זאלטן אבטל זיין. ווען טון עטליכי יהודים נאך זאלטן נאך פֿר בארגין זיין. וואש ווערט עש זיין לאשט דש וויניג נאך לעבן זיא האבן גנוגן פֿר לארין. אונ׳ איז פֿיל און שולדיג בלוט פֿר גאסין גווארדן. אין דעם איז דער געשט אזו אויטן אין דר פרידיג געהאלטן האט קאם איין גשרייא אין דיא תיפֿלה דער געשט האט מאכט דיא גאנז איז אויף דיא תיפֿלה גפֿלאגין. אונ׳ שטיט אך נאך דרויף דא דיא בורגיר דש זאכין אזו פֿר וואונדרטן זיא זיך דער איבר דא האטין זיא גרושי (חרטה) אויף דעם

כישוף פֿון דער גאנז. אזו וואר דיא גזירה פֿון דר גאנז בטל ווארן דיא בירגר וואושטן ניט דש דיא גאנז דרום אויף דיא תיפֿלה גיפֿלאגין וואר ווייל דר געשט דרינן איז גוועזן דער דא גפרידיגט האט. דער וואר איין פֿרומר יוד. אלזו איז דער אנהנג נאך צו ווירמש גוועזן צעהן טאג אין אנדר דא האט (כל הקהל) געמאכט (תענית ציבור) אונ׳ אן זאגט (סליחות) אונ׳ (אב הרחמים) אונ׳ צו אמרגנס אונ׳ צו מנחה (ויכט אן (ויחל). נון ליבר גאט וואש האבן איר פֿר איין (צרות גליטן. ווען אן אזו גדענקט וואש אין ווירמש גליינט גישעהן איז. נון גדענקט וואו דא גשעהן איז אין אנדרי (קהלות ומדינות משבנו ספרד וצרפֿת) דיא צרות זענן ניט אלי צו שרייבן (הש״י) זאל זיך ווייטר (ורחם עלינו וישלח לנו משיחנו וגואלנו אמן:

מעשה פֿון איין יהודי דר אין איין פֿאס גשלאגין איז גווארדן צו ווירמש:

יא מעשה. וואונט איין גרושר עשיר אונ׳ איין פֿרומר יהודי צו ווירמש. דר וואר איין גרושר (חלפֿן) דער הוט אן זיך גיהאט אן דיא בורגירש אום צו חילפֿין. אונ׳ ווען ער אין דש אקום גינג זא נאם ער אלי לייט אלטי רייכט טאליר ביא זיך. אונ׳ ער פֿאר חילפֿט זיא אן דיא בורגירש. ...אן איין מאלט אן איין פֿרייטאג גינג דער יהודי אויף דען ...יש אמרק אום פֿיש צו קויפֿן אויף (שבת). אזו רופֿט אים איין (גוי) אונ׳ פֿרעגט אוב ער ניט אין שיני רייכט טאליר ...ר אים העט ער וואלט איך דר פֿאר געבן וואש ער בגערן ...מרט דער יהודי זאגט יא אונ׳ פֿר חילופֿט אים איין רייכט טאליר. דא שטונד איין פֿוראן אונ׳ רופֿט אך אן דען יהודי ער ...ט אך איין רייכט טאליר חילופֿין. דער פֿוראן גינג מיט אים אין איין קעליר הנחב אונ׳ וויא ער אונטין אין דעם קעליר וואר הילטן זיא אים דש אויל צו אונ׳ בעטין אים איין ועלגיר האלז איינש אויל דז ער ניט קרייטן אודר רופֿין קונט. אונ׳ ביגעטן אים די הענד אונ׳ פֿיס. אונ׳ ווארפֿן אים אין איין ...ער פֿאס אריין. אונ׳ האבן דש פֿאס צו גשלאגן אונ׳ טראגין דען יהודי אין דש פֿאס צום קעליר הנויז. אונ׳ ליגטן דאש פֿאס אויף דיא וואגין. אונ׳ וואלטין מיט אים צו דר פֿפֿורט הנויז פֿארין. אונ׳ זיא פֿאריטן גר גישווינד אונ׳ אונטר דר פֿפֿורט וויא זיא נון הנויז וואלטין. שטויסן זיא מיט איר וואגין אן דיא פֿפֿורט אונ׳ ברעכן איין ראד שטיקן זיא וואלטן עש ווידר אמכין אבר זיא קונטין ניט. דען אן הערט ...טווייז קרעכצין אין דאש פֿאס דיא שילט וואכט דיא אונטר ...ער פֿפֿורט שטונד זאגיטן וואש העט איר אין דעם פֿאס ...יר גלויבן עש איז עטוואש לעבידיגש אין דאש פֿאס. דש ...ור נון טון עטליכה אמאלט דש זיא אזו גרעט האבן. דער ...ער פֿוראן אונ׳ דער בעקיגר זאגיטן זיא אשטן אין ...גין אמכיר האלז דען זי קענטין עס ניט אמכין. זיא גינגן איין וועק אונ׳ גינגן צו איין אנדרי פֿפֿורט הויז אונ׳ אמכטין פֿליטה. אונ׳ ליס דען וואגין אונ׳ פֿפֿערט אונ׳ דען יהודי אים פֿאס שטין. נון עש וואר שבעט די וואכט גידאכט עש ווערט בלד נאכט עש קואט קיין פֿוראן ניט דר דען וואגן וויל וועק פֿירן. אונ׳ הערטן נייך אלט קרעכצין אויס דעם פֿאס. זיא גינגן היין אונ׳ זאגטן עש אן דיא (ראשי עילות) וואז אן איין וואגין מיט איין פֿאס הוט לאזין שטין צו נטר דען פֿפֿורט אונ׳ הערטין אזו קרעכצין זיא וואושטן ניט וואש דאש בטייט. דיא (ראשי עילות) האבן תיכף אורדר געבין דאש אן דען וואגין זאל פֿירן ביא דאש (עלה הויז). אונ׳ זאל דש פֿאס לאזין אויף שלאגין. דאש האט אן גיטאן גלייך ביפֿולין איז גיווארדן. אזו זיא האבן אן גהובן אן דש פֿאס אויף צו מאכין האבן זיא דרינן גיפֿונדן איין יהודי ער וואר גבונדן איט הענד אונ׳ פֿיס. אונ׳ האט איין ווערגיל האלז אין אויל. דא אן דאש זאך אמכט אן אים גשווינד לאס. דען דש אויל וואר אים אזו דיק אויף גלאפֿן. דש ער שיר קיין וואָרט אער רידן קונט. דיא הערין בפֿרעכין צו אים ער זאלט זאגין וויא ער אין דש פֿאס גיקואן איז. אזו האט ער פֿר צילט די גנצי אנדיל וויא עש גינגן איז. דא דיא (עלה) דש הערטן פֿר וואונדרטן זיא זיך זער איבר דש מעשה. אונ׳ שיקטן איין שוטר אין דז פֿוראנש זיין הויז. אונ׳ איין שוטר אין דז בעקירש הויז זיא וואלטין זיא אין דיא תפֿיסה זעצין לאזין. אביר עש וואר קיינר ניט דער הייס. אונ׳ זענן אך ניט ווידר אהייס גיקואן. אונ׳ דר יהודי איז ווידר בשלום אהייס קואן ביא זיין וייב אונ׳ קינדר. אונ׳ פֿר צילט זיא וויא אים איינס גישעהן איז. דא זיך אן קין אען (הש״י) איינס וויל אציל זיין פֿון זיין פֿיינט. דען ווען גאט איינם ליב האט. דער האט זיך ניקט צו פֿערכטן פֿאר קיין מענשן ניט:

מעשה של (בית קברות) פֿון ווירמש:

יב מעשה. איז גישעהן אין יאר דאש אן שרייבט (תכ״ח בח דש אלול) האבן די הערין פֿון ווירמש לאזין אב ברעכין דיא מייאר פֿון דז (בית הקברות). אונ׳ הא... עש צו מירן גיבויא גיברויכט. דען זיא האבן קיין שטיינר ניט גיהאט דרום האבן זיא דיא האלבי מייאר לאזין איין וועק ברעכין. אונ׳ דר נאך (בחודש תמוז בשנת תכ״ב) האבן זי דיא אנדרי העלפֿט פֿו דען מייאר אוב גברעכין. דען זיא האבן שטיין קענין קריגן דש זיא מירה (בניינים) האבן אוי גבויאט. אונ׳ אן דען זעלביגן מייאר איז איין שטיין אין געמארט גיוועזן אין דרויף איז גהויאן גיוועז (מיט בחתמו אות). דען אן האט פֿר צייטן בהראייטא (ד׳) גוועזן (דיני נפֿשות) אונ׳ ביא דעם זעלביגן שטיין איז איינר צו (קבֿורה) קואן דען אן הוט (ד׳ גיוועזין (כרשות ובלי חכמים). איז אך (בסוף הקברות) איין (בית הסקילה) גוועזן. אן הוט עש

איר (ר' יוזפֿא שמש) גוועזן · דאַ איך איין העבר בין גקומן (בשנת תפ"ג) ביר דר ווייל זיא אזו פֿיל שאַנדין האָבין דר ביא גיבויאט הבן איז דיא זעלביג פּלאַץ גאַר איין וועק גקומן דש אן ניקש אין דער פֿון זעהן קאן:

נאָך איין מעשה פֿון ווירמשר קבֿרות:

יג דאַש קבֿרות צו ווירמש איז פֿיל גרעשר גוועזן אַלש איצונדרט עס איז וואָל דאַש דריט טייל גרעשר גוועזט · דאַש וואָר אין דיא יאָרן דאַש אן האַט גישריבן (ת"ס אונ' תפ"א) · וואַר איין דאַש האַלתאה צו ווירמש דער האַט איין אויף פּאָמיר דער זעלביג · אַר איין הולענדיר · אונ' איין גרושר רשעה וואַש ער זאַגט דאַש גפֿילדען דאַש גאַר וואָל · איין אַלט הוב דער רשע אן שעניכֿה איין טובה קעם זאָ קענט ער דיא פֿאַר שטאַט תיכן איין נעאן אויף דיא יהודים איר קבֿרות דען עס איז גנץ נייאַט נאָענט צו קומן · אונ' ער איבר רידט דען דאַש דאַש ער נאָך איין שטיק אַמאַט אויף דאַש קבֿרות אונטער דער שלין ליגן גרושי חשובים אונ' לומדים גדולים דר רוקח ליגט אך דרונטר בגראַבין דיא יהודים וואָרן זגגין צום דאַש איער האַט אן, גהובין דיא שכן צו אַמאַכין האַבין איים פֿיל געלט וועלן געבן · ער זאָל דש קבֿרות לאַזין וויא עש איז · אבער דער הולענדר האַט אזו לנג אן דעם דאַש איינר גוועזן · ביז ער דיא שכן האַט אַמאַכין לאַזין · וויא נון דיא שכן גנץ איז גאַמאַכֿט וואַר · דען זעלביגן טאַג האַט דער הולענדר איין הונט פֿינגר גשלאַגין פֿון דעם דאַש דאַש האַט דעם דאַש גאַר פֿאַר דרהפֿין דאַש ער איין פּישטאַל נאָם אונ' גינג היין אונ' טיסט דען הולענדר פֿינגר · דאַ האַטן דיא יהודים איין גרושי נקמה דען עס וואַר אין קיין ספֿק דאַש ער זיך פֿר זינדיגט איבר דעם קבֿרות :

מעשה פֿון מהר"ם ראָטנבורג:

יד עש וואַר איין קעסטליכר אן דער האַט גהייסן (מורינו הרב רבינו מאיר בר ברוך) · דער וואַר איין גרושר תלמיד חכם דאַש אן זיינס גלייכֿן שווערג געפֿינט אן האַט אין גהייסן (מהר"ם ראָטנבורק) דער דאַ האַט גאַמאַכט דאַש ספֿר דאַש דאַ הייסט תשובֿת מהר"ם · אונ' זונשט נאָך אין ספֿרים ער וואַר איין גרושר (צדיק וחסיד) אונ' וואָלט איבר ציהן אין ארץ ישראל · אזו האַט אים איין אַסיר איין משומד פֿאַר מסרת ביים דעם מלך פֿון רומ"י אונ' האַט אים גזאַגט ער זאָל זעהן ווען דר מהר"ם ראָטנבורג ווערט דורך זיין לאַנט וועלן ציהן זאָ זאָל ער אים איין ביבול צו וואַרפֿין · אונ' זאָל אין תפֿוס נעמן דען דיא יהודים לאַזין אים ניט ציהן · זיא ווערן דיר אזו פֿיל פֿאַר אים געבין · אַלש דוא ווערשט הבין וועלן · דען אזו דיא לייט דאַש · (משה רבינו עליו השלום) איז גשטאָרבין · אזו האַבין דיא יהודים קיין זעלבין (חשובֿין) אן גהאַט · אונ' אזו איין לאַרן אונ' אזו איין (צדיק וחסיד) אז דער איז · נון דער מלך גלויבט דעם משומד אונ' בפֿעלט זייני אונטר טהניר ווען דער רבֿ מהר"ם ראָטנבורג קומט זאָל אן אין תפֿוס נעמן אונ' זאָל אים אין ברענגין · זאָ האַבין אויף אים גיפּאַסט ביז זאָ לנג אַלש זיא אין גיקראָגין האַבין · דאַ זיא אים נאָ האַטין ברעכטין זיא אין פֿאַר דעם (מלך רומ"י) · דר מלך ליגט אין אין דיא תפֿיסה טעט אין דאָך גרושי כבֿוד אן ער ליז אין אַלי זיין ספֿרים צו אים אין דיא תפֿיסה ברענגין דאַש ער האַט קענן לערנין ווען ער גיוועלט האַט · נון דער מהר"ם וואַר גוואַר דאַש אן אים האַט לאַזין תפֿוס זילן אום וועגן דאַש אן האַט וועלן פֿיל געלט פֿאַר אים האָבין · עס וואַר כמה אלפֿים איבר דער פֿרואַר רבֿ מהר"ם דר שרייבט אין אַלי [illegible] אונ' קהילות אונ' וואַר גוזר חרם דאַש אן ניט איין הלם אים זאָל צו ליזן געבן אַלש פֿינף הונדרט גילדן · דען אן דאַרף פֿר קיין גיפֿאַנגנן מער צו ליזן געבין אַלש ער ווערט איז · נון וואָרום ער זיך ניס אין אַלש פֿינף הונדרט גילדן האַט גשעלט דאַש וויסן איר ניט · אבר דער מלך העט אין ניט צו ליזן געבין · אונ' איז אזו אין דער תפֿיסה גשטאָרבן : אונ' נאָך זיינם טוט האַבין דיא גוים וועלן אין דיא תפֿיסה גין · אונ' האַבין דען צדיק וועלן אראויז האָלין אום אים צו בגראַבין · אזו וויא זיא דער מלך האַט בפֿולין · אבער זאָ באַלד אַלש איינר פֿון זיא ביא דיא תפֿיסה קומן איז · אזו איז ער תכף נידר גפֿאַלין אונ' איז גפֿיגרט · ווען ער נייארט דען שליסל פֿון דער תפֿיסה האָט צו דער טיר וועלן היינשטעקין · דען דער זיינן פֿיל אום איר חיות גקומן · נון דער מלך האַט עש קיינר ניט אער אַזגן הייסן דען ער האַט מורא גיהאַט דש נאָך פֿיל גוים ווערן דער דורך אום קומן איז זיא דיא תפֿיסה אופֿין קריגן ווערין דער רבֿ וואַר תפֿוס ביא זיינם לעבן זיבן יאָר · אונ' וואַר נאָך זיינם טוט פֿירצעהן יאָר תפֿוס · אונ' וואַר אזו איין זייני קליידר ליגן גבליבן אונ' איז אין עס אונ' ערד פֿר פֿוילט נון וואַר איינר גוועזן צו ק"ק ווירמש דר וואַר איין גרושר צדיק אונ' איין עושר דער הייסט אלכסנדר בר שלמה · אונ' ער האַט קיין קינדר ניט דיא זיין אזון ירשן קאַנטן זאָ גדאַכט ער זיך דער וויל ער קיין זון ניט האַט דר קענט קדיש נאָך זאָגין · אזו וועלט ער דיא מצוה טון · אונ' וואָלט דען רבֿ מהר"ם אויז ליזן · פֿון דעם מלך דען דער וויל ער נון אזו לנגי לייט טוט איז · גיבט ער איר איין מפֿטר יוסף צו ליזן · אונ' ער מכֿטיט דאַש ניט דאַש דיא גוים זיינן גפֿיגרט דיא אים האַבין וועלן אן רירן · דען ער גדאַכֿט עס איז אזו פֿון הש"י גוועזן דש קיין גוים האַבין זעלין אים גרול אן רירין אז זיא ער איז גוועזן · דאַש זיין (תורה ומעשים טובים)

ניט אַלי צו בשרייבן זיין · דען איר איין יהודי ווערט קומן פֿון זיינר כבֿוד וועגין · אונ' זייני זאַכֿין לאַש טאַים צו פֿאַר ריכֿטן · זאָ ווערט אים ניקש גשעהן · אונ' ציהט היין אונ' ליזט דען צדיק מהר"ם פֿון דעם אויך · דער מלך נאַם דש געלט אונ' גאַב דען אלכסנדר רשות דאַש ער אים אויז דער תפֿיסה זאָל הולין · אונ' זאָל אים ברענגין צו בגראַבין וואַז ער זעלברשט וויל · דאַ אלכסנדר נאַ דיא שליסל פֿון דער תפֿיסה האַט גיקראָגין · ליז ער איין ניאַיי אַגין אַמאַכין אונ' איין נייאַ שק · אונ' … ער האַט זיין תכריכים פֿון ווירמש איט גנומן · אונ' האַט אך משרתים ביא זיך · אונ' ליש זיך ביא לעבדיג לייב מטהר זיין אונ' טעט תכריכים אונטר זיין קליידר אן · דען ער גדאַכֿט זיך פֿיל לייכט ווער איך אך ניט זוכה זיין דיא ביינר פֿון דעם צדיק אַן צו רירן · אונ' מעכט אך שטערבין ווען איך ווער דיא תפֿיסה וועלן אויף שליסן · נון נאָך אלז דז ער זיך האַט לאַזין מטהר זיין גינג ער גר איט הערצן צו דר תפֿיסה אום אויף צו שליסן · דאַ האַבין זיך פֿיל גוים פֿאַר זמאַלט · אונ' וואָלטן זעהן וויא דאַש דער אלכסנדר ווערט פֿאַר דער תפֿיסה נידר פֿאַלן אונ' ווערט שטערבין · אבער זיא זאָגין דאַש גרושי נס דש אלכסנדר שליסט אויף אונ' גינג אין דיא תפֿיסה היין אונ' נאַם דען חכם גדול מהר"ם ז"ל אראויז דא הייסט זיין ביינר זיין נאָלי אוט אַנגדר אונ' זיין עש אונ' ערד דאַש סעט ער אַלש אין דען נייאי שק · דער נאָך דאַ ער טון אַל דיא שטאַב האַט צו אַנגדר גזאַלט דאַ האַט ער דען שק אין איין אַרון גטון אונ' האַט אים אויף דעם וואַגין גליגט · אונ' דער נאָך איז ער ווידר אויף גנגן אונ' האַט אַלי זייני ספֿרים אונ' שטענדיר אך אויף דען וואַגין גליגט · דען ער האַט איין דער תפֿיסה כל יום ולילה ניקש אנדרשט גטון אַלש גלערנט · דאַ ער טון אַליש שון האַט אויף דען וואַגין גטון · זאָ איז ער ווידר בשלום פֿאַרט גפֿאַרין ביז אין (ק"ק ווירמיישא) · דאַ האַט ער דען חסיד מהר"ם זייני ביינר צו קבֿורה גטון אונ' האַט אים איין שיני מצבֿה לאַזין אויף זיין קבֿר שטעלין אונ' האַט לאַזין דרויף שרייבן ווילכֿי צייט ער איז תפֿוס גוואָרדין אונ' ווען ער אין דער תפֿיסה גשטאָרבין איז · אונ' ווילכֿי צייט ער אויז גליזט איז אונ' בגראַבן גוואָרדין · אונ' דער פֿרואַר אן אלכסנדר דער איין איז גליזט האַט · אונ' צו קבֿורה גטון האַט אזו האַט ער קיין יאָר דער נאָך אער גלעבט · אונ' האַט קאַרין פֿאַר זיינר איתה צוואה גטון · דאַש אן אים זאָל זיין קבֿר זמאַכין בנעבין דעם מרם גדול מהר"ם ז"ל · דאַ ער נון וואַר גשטאָרבין האַט אן אים אך (בכבֿוד צו קבֿורה) גטון · האַבין אים בנעבין דען צדיק גליגט · אונ' האַבין אים איין מצבֿה לאַזין שטעלין · דרויף איז גשריבן דאַש מעשה טובֿ דאַש ער איט דען צדיק גטון האַט · איך רבי יוזפֿא שמש האָב זעלברט פֿיל אַמאָל דיא צוויא (מצבֿות) גליינט שטיס אין מהר"ם זיין מצבֿה דאַש ער איז תפֿוס גוואָרדין פֿיר טאַג אין תמוז דש איר שרייבן דרייא הונדרט אונ' אַכט אונ' אכֿציג יאָר · אונ' שטיט אך דאַש ער איין צעהן טאַג אין איר איז גשטאָרבין · דהיינו ער איז זיבן יאָר תפֿוס גוועזן ביא זיינם לעבן · אונ' פֿירצעהן יאָר תפֿוס גוועזן נאָך זיינם טוט · דאַש איז צו אַנגדר איין אונ' צוואַנציק יאָר דש דער צדיק איז תפֿוס גוועזן · נון גדענקט וואַש דער פֿרואַר אלכסנדר פֿאַר איין גרושי זכֿוּת גטון האַט דאַש ער אין אויז גליזט האָט אונ' צו (קבֿר ישראל) האַט גבראַכֿט · אויף דעם אלכסנדר זיין מצבֿה שטיט אך וויא ער דען צדיק אויז גליזט הוט אונ' וויא ער אים צו קבֿר ישראל הוט גבראַכֿט · אונ' שטיט אך זיין צוואה וואָז אונ' וויא זיא אים ליגן זעלן · אונ' דאַש ער אן יום כפור גשטאָרבן איז אין וואַש פֿר איין יאָר דש ער צו (קבֿר ישראל) איז קומן : ער האַט ניט לענגיר נאָך דיא צייט גלעבט אַלש זיבן חדשים אונ' זעקש טאָג . דאַש גאַנצי מעשה האָב איך גהערט פֿון הגאון הגדול מהור"ר אלי' ב"ל השם · אונ' וואַש איך זעלברט גלייאַנט האָב אויף איירי מצבֿות זיא איך אויבן גשריבן האָב · עס קאָן אַלי לייט נאָך פֿרעגין געשט(לק"ק ווראייזא) דיא דאָ נאָך זינגן אויף דען מהר"ם זיין קבֿר לכבֿוד אונ' אויף דען פֿרומי אלכסנדר זיין קבֿר גגאַנגן אונ' לייאַנטן דיא מצבֿות אונ' זיא זעהטן דאַש חירוש אויף דיא מצבֿות אן זאַגט דש דר אלכסנדר איז אמשפחת הוהנע"ק גוועזן אונ' עס זיין נאָך פֿיל הוהנע"קיר משפחת צו ווראייזא דיא זיך מייחס נאָך דעם אלכסנדר זעגין אונ' ביא זיין קבֿר אַרום אויף אַלי זייטן ליגן אייטל מתים אמשפחת הוהנע"ק · אונ' הש"י זאָל אונש איר זכֿות לאַזין גניסן אונ' זאָל זיין פֿלוק (ישראל) בהיטן אונ' בשעראן פֿון העגר איר פֿיינדן · אונ' ער זאָל שפּרייטן איבר אונש איין (סוכה פֿון שלום עד עולם אמן כן יהי רצון) :

מעשה וואָרום אז דיא שטאַט ווראייזא הייסט אונ' וואָרום איין שליסל דאָז וואַפּין איז:

טו פֿאַר אַלטי צייטן איז די שטאַט ווירמש גר גרוש גוועזן אזו וואַר איין לינט וואָרום איז דר אדבר גקומן צו פֿליהן אונ' האַט זיך האַרט אן דיא מויאר פֿון דער שטאַט גליגט אונ' האַט גרושי שאַדן גטאָן ער האַט פֿיל הייזר אום גריסן אונ' האַט אך פֿיל מענטשן אונ' פֿיל בהמות איין גשלונדן אַלש וואַש ער האַט גקראָגין האַט ער אַלש חרובֿ גמאַכֿט דער לינט וואָרום וואַר גאר גרוש גוועזן אונ' האַט צווייא פֿים אונ' הינטן האַט ער גזעהן אז וויא איין וואָרם אונ' איין שלאַנג אבר ער איז דאָך פֿיל דיקר אונ' גרעסר גוועזן אונ' ער העט אויגן דיא לייכטן אזו פֿייער אונ' איין מויל אים

גרייניק גרויזי לין דש מייכס מיין גרוימן אן גינג ער אויז
אב גמאלט גשטיקרן מויטן אויף. אן דער אוין אויף דעם
אמרק צו ווירדש אונ׳ ווען אן שון נאך אין טיסט דש אאלט
דאך אויש ניקט העלפן דען עט טעט אים קיין פפייל ניקט
דאש זעלביג אאל ווארט אן נאך ניט פון ביקסן אודר
גשטיק צו זאגין אויז מייכס גשטיק העט אן אים אפטר יואו
קענן בייא קואן אבר עט ווער נאך קיין גשטיק אין דער
וועלט דיא חכמה פון פולביר איז נאך ניט גוועזין · דאש
זעלביג אאל וואר נאך ניט (מגנת ישי) צו ווירדש אונטר
דען מאוות גוועזין עט ווער אלט נאך היידיש מאכה אונ׳ עש
ווער דאש זעלביג אאל קיין אלך צו ווירדש גוועזין · ניימרט
מיין (אלכה מיין מלאכה) דיא רגירט דאש גאנצי לאנד
דען אין אן דער אלך וואר גשטארבן · אנ׳ וועזן אן דען
לינט ווארק שטילן וואלט אזו אוזט אן אים אין, אעכש אלי
טאג אנויט וואר פן אבער דיזו אוימר דא טלינדרט ער אים
שטראקס אין אונ׳ טעט דר נאך דען זעלביגן טאג אייטר
קיין שאדן אין אזו טרייבט אן אלי אענשן דיא אין ווירדש
וואוכטן אין איין בוך אונ׳ אן ווארפט גורל אונ׳ אויף דעם דא
דאש גורל גפאלט דעם ווארפט אן אבער דיזו אוימר לודעם
לינט ווארק · לסוף וואלטן דיא באראן ניט אער גורל
ווארפן דען זיא פארכטן זיך דאש גורל ווערט אויף זיא אויך
פאלין · דיא אלכה זאגט צו זיא וואוט וואלט איר האבן
לייכנט איך אך אונ׳ אלי אייני טריכן אונ׳ האך הזולצג אין
דאש גורל אונ׳ ווען דש גורל אויף מייכס פון אוכש ווערט
גפאלן זאל אן אונש אך ניט פאר שונין דא דיא באראגרט
דאוט הערטן דא ווארן זיא אלי צו פרידן אונ׳ ליסן דאש גורל
פארט גין · דאש זעלביג אאלט ווארן צו ווירדש דרייא
ברידר דיא ווארן גרוסי רייך אונ׳ ווארן אלי דרייא טלמסיר
אונ׳ אעסר טאירן דש אן איר גלייבן ווינג אזו גפינדט זיא
אאלכטן אין אלבוש אין הרכיט פון מיין אונ׳ אויסן ווינג ווארן
דראן ליטר טאר אעסר אונ׳ אאלכטן אייזן הענטשיך אים
גלידר דאז זיא זיך דריכן רירן קענטן אונ׳ אאלכטן טאר
אעסר אן דיא הענטשיך דיא טאר אעסר ווארן גאר טארך
גיאאלכט אונ׳ דיא דרייא ברידר האבן אזו איט אנדר אויז
גנואן ווען דאש גורל אויף מייכס פון זיא דרייא קואן ווערט
דען זאל דער זעלביג דש קלייד אן טאן אונ׳ ער זאל דען
לינט ווארק צו טשיידן · דאש גורל גינג אלט פארט פון
טאג צו טאג ווארפט אן אין אענשן איבר דיא אוימר
אנויש · איין אאלט פאליט דאש גורל אויף דיא אלכה
זעלברט · דיא אלכה טרויערט אונ׳ ווייכט ווייא אן וואוז
רעניקן קאן דא קים מיינר פון דען דרייא ברידר אונ׳ דער
ברויט זיך איבר דיא אלכה · אונ׳ זאגט ער וואלט זיך
אאטר שטין דעם לינט ווארק אום דאש לעבן צו ברענגן
איבר דיא אלכה זאלט אים פאר שפרעכן דש זיא אים

נעואן וויל צו מיין זאוריא אלכה פאר שפרעכט אים דאש
זיא אים נעואן וויל אונ׳ אלי דיא טריק פאר שפרעכטן אויך
ווען ער דען לינט ווארק אום דאש לעבן ווערט ברענגן
דען זאל אן אים צו איין אלך קרינן · כון אן ווארפט דען
ריזן אנויט אונ׳ דער לינט ווארק טלינדרט אים איין אבר
ער צו שניידט דען לינט ווארים אונ׳ ער קאם לעבדיג
ווידר ארויש דיא שמחה וואר גאר גרוט ניט אליינט דען
גרוסי היזק דאש ער אן אענשן צו אן פיק אונ׳ אן פפערד
גטאן האט אונ׳ אן פיל הייזר גטאן האט ער האט אך
גאאכט דאש אן קיין טאר פון דעם אקום האט קענן עסן
אונ׳ אין דר לייט איז ניקט גאקרט אונ׳ גזער גווארן אזן
עט נאך לענגר גווערט העט העטן זיא איזן פאר הונגר
שטערבן אונ׳ דער לינט ווארים האט דיא שטאט פייל
קוענר גאאכט אונ׳ דיא חורבות דיא ער גאאכט האט
דיא קען אן ניט אלט בשרייבן כון דיא אלכה האלטט איר
ווארט אונ׳ נאם דען טלעסיר דען ריזן צו איין אונ׳ אן
קרינט אים צו איין אלך גלייך אן אים פר שפראכן האט
אונ׳ אידר אן ווארן גלן וואול צו פרידן איט אים בפרט וויל
ער דען לינט ווארים האט אום דש לעבן גבראכט דש גוטש
קונטין זיא אים ניט פר געסן אונ׳ זיא טעטן אים אלי כבוד
אן ווירו עז זיך איין אלך גבירט ווי דער טלעסיר כון זאך
דאש ער גליבט וואר אן דיא לייטן אויגן אונ׳ אלט וואש ער
גבאטן האט דאש גשאך · אזו גביטט ער דז אן צו איין
איביג גדעכטניש פון וועגן דז אעשה איט דען לינט ווארים
זאל דיא שטט ווארדש הייסן אונ׳ עש קאן זיין דז די שטאט
צו פאר גראיזו גהייסן האט דען אן פינט אין ספרים ווען
אן פון זיא עפוואט טרייבט דא וואר זיא גהייסן (חלאוי
גראיזא) · אונ׳ פון דען אלך דער טלעסר דא קואם עט
הער דש אן דיא שטאט נאך אויך דען הייטגן טאג ווירדש
הייסט · אונ׳ דא איט אז דא ניט זאל פאר געסן ווארן
דט אין טלעסיר צו ווירדש אלך איז גוועזן דא זאל דיא שטאט
איין טלים לאם וואפין פירן · דרום האט דיא שטט
ווירדש איין טליסל פאר איין וואפין · אונ׳ אן דאז עלות
הוויזר אן דיזו איכן הייסט דש אויף דער ארק שטיט דא
זיין גשטנדן אן גאאלט דיא דרייא ברידר איט דעם לינט
ווארים אונ׳ דיא אלכה איט איר קרון דר בייא צום איביגן
גדעכטניש :

מעשה ווי אין (ערל זיין וואגר) האט ווען פאר קאפן

טז עש קאם איין ערל צו איינם (בעל דבית) אין ווירדש אונ׳ זאגט ער העט איין קינד פון פינף
אודר זעקס יאר דאש קינד וועלט ער געבן אן יהודים פאר
קאפן דען ער האט גהערט דאש דיא יהודים איזטן (דם
ערלים

ערלים) האבן אונ׳ ער וויסט גוויס דאש אן פיל (דם)
פורעק קינט קריגן קענט דש אן אין וייל מאגן דיר און
האבן קענט · דער יהודי הייסט דען (ערל) טעלים
אונ׳ דיב ווארום דש ער אזו עטוואש רידן כוט אויף יהודים ·
דער ערל גינג שפרט · דען אנדרן טאג קום ער ווידר
אונ׳ זאגט דען יהודי דא האשט איך געטטרן אוב גוויזן אונ׳
איר נאך ביזי ריר דר צו געבן אבר איך וויש דאך וואול דש
עש (מאת) איז דווארהאשט דיך פאר איר ניקט צו שיאן
דא אזגט איר וואול אלט גלאבן דוא בהופטש ניקט צו
זארגין · איך ווער קיינס ניקט זאגין עס טטונט איר
יאו אין (חיות) דר איך ווען אן זאלט גוואר ווערדן דז איך
איין קינד זאלט דא צו פאר קאפן אונ׳ זאלט עט אום געלטש
האבן לאזין טיטן דרום האב קיין זארג אונ׳ ביט איר געלט
דרויף · דער יהודי פרעגט אלט וואש דער (ערל) זאגט
אבר דער (ערל) וואלט זיך ניט לאזין אב ווייזן · אונ׳ ער
ליס דען יהודי קיין (מנוחה) · דער יהודי לאפט צו דיא
(פרנסים) אונ׳ טעט איכן דיזו זאך צו קענן געבן · דיא
(פרנסים) זאגטן עט אן דער עלה דאש איכן זעלכז איר
לעבן טאג ניט אער איז גבירט · דיא עלה פאר זאאלטן
זיך אונ׳ האלטן ראט דריבר וואש זיא דא צו טאן זעלטן ·
אזו האבן זיא לוייא (בעל עלה) אויש גשטעלט דיא זאלן
זיך פאר קלארן אלט ווי דיא (פרנסים) גינן אום צו
זעהן וואש הינטר דעם (ערל) שטעקט · אונ׳ דיא לוייא
פאר קליידטן זיך אלט ווי דיא יהודים גינן אונ׳ זיא זעלטן
זיך בייא דיא פרנסים אין קהלש שטוב אונ׳ לוייא שוטרים
ווארטן פאר דער טיר אונ׳ גינגן פאר קלייד דז דער ערל
זעלט איינן עט ווערן שאטיק · אונ׳ שיקטן נאך דעם
יהודי דאש ער זאלט נאך דעם (ערל) גין אונ׳ דאז ער
זאלט זיין קינט ברענגן אויף קהלש שטוב ווען ער עש פאר
קאפן וויל · דער יהודי פר ריכטט זיין (שליחות) אונ׳
ברעכט דעם (ערל) איט זיינם קינט פאר דיא פרנסים
אונ׳ פאר דיא לוייא (בעלי עלה) אבר דער ערל וואוסט
ניט דז דאש (בעלי עלה) זענן · ער איינט עז ווערן
אך (פרנסים) · דיא לוייא בעלי עלה זאגטן צום ערל דוא
אוזט אביר זיין אויל האלטן דז עז כיאנט גוואר ווערט דען
דיא עלה ווערין זונשט איט אונש יהודים אום גין אלט עז
ניט צו בשרייבן איז אונ׳ זיא העטן אך רעכט · דער ערל
שווערט אעכטיגי גרוסי (שבועות) דז ער אל זיין לעבן
טאג אן קיינם ניקט זאגן וואלט אונ׳ זאגט ווידר זיין שאעה
דיא דארף איך עטוואש זאגין איך ווער דאך אין איין
גרעסטרן גפאר זיין אלז איר יודן איט אנכדר וויל איך איין
איינגן קינט פאר קויפן וויל צו טיטן אונ׳ זיין דם אב צו לאפין
כון זיא פרעגטן ווי טייאר ער עש געבן וויל · ער ביטט
צו גאר טייאר · דיא לוייא (בעלי עלה) שטיגרן אונ׳

אלכטן אלט ווען זיא אאלטן אוועק גין אונ׳ זאגטן דייזן קינט
איז אונט צו טייאר איר האבן נאך אין קינדר גקאפט אונ׳
האבן נאך קיינט אזו טייאר גקויפט איר ברויכן דיין קינד
ניט איר האבן נאך דם גנוג איר קענן אך נייך אין קינדר
בקואן אנדר דיינס · איר האבן אונזר גאאכטי קויף איר
געבן דיר ניט פיר הונדרט גילדן פאר איינס אונ׳ ניט איין
פפעניג איין · דא דער ערל זאך דאש זיא אויף וואלטן
שטין אונ׳ וועלט פארט גין אזו ליס ער זיא דז קינט פאר
דעם געלט זיא זאלטן אים דאש געלט גלייך אויף דען טיש
נידר · דער ערל איינט עש ווער אייטל ערנשט אונ׳ ער
גרייפט נאך דעם געלט · אזו שפראכין דיא לוייא בעלי
עלה צו אים האלט אין איר טיטן קיין אענשן · נעם אויין
טנור אונ׳ ביכט דיין קינט הענד אונ׳ פיס אונ׳ טעכט עז דען
עז איז גשעכט זיין עש איזאונש ניקט כון אונ׳ זיא ליסן זיך
ברענגן איין זיברן קעסל אום דאש בלוט דרינן אויף צו
פאנגן אונ׳ ליסן דאש בהאות טעכט אעסר הולין בייא דעם
שוחט אונ׳ זאגטן צו אים דא שנייד דיין קינד דען האלז אב
דער נאך נעם דאש געלט הין אבר דוא אוזט שטיל שווייגן
דש עז כיאנט גוואר ווערט · דער (ערל) נאם דז אעסיר
אונ׳ האלט זיין אייגן קינט טיטן · דא רופטן דיא לוייא בעלי
עלה האלט נאך אין ווינק איין · אונ׳ ווינקטן איר לוייא
שוטרים · דיא שוטרים ווארפטן אירי שווארצי אענטל
אונ׳ ברעטי היט אב · אונ׳ טעטן איר רוטי אענטל איט
אויריהיט אויף · אונ׳ גרייפטן דען ערל איט אאכט אן ·
אונ׳ דיא לוייא בעלי עלה בפעלטן אן דיא שוטרים דז זיא
אים זאלטן אין דיא ערגשטי תפיסה ליגן דיא צו ווירדש
ווער אונ׳ זיא זאלטן אים הענד אונ׳ פיס פאשט שליסן ·
אונ׳ דיא לוייא בעלי עלה טעטן איר אנדרי קליידר ווידר
אן אונ׳ זיא גינגן ווידר אהיים · אונ׳ דיא יהודים העטן גרוס
כבוד דז זיא דז צו קענן האבן געבן · אונ׳ דש קינט האבן
דיא עלה אין דאש ווייזן הויז גטאן · אבר דען ערל וואר
אן טשראפין איט שווערי איתות אונ׳ אזו זאל עש אלי
רשעים אויז גין · אבר (כל ישראל) אונ׳ אלי פרואי
לייט זאל עש וואול גין · אונ׳ הש״י זאל אונש ווייטר קיין לייד
אער לאזן דער לעבן מאן :

מעשה פון רש״י אונ׳ ווי דאש שפריך ווארט הער קואט
דרייא אן אונ׳ אין דאס קאפן

יז רבי שלמה יצחק דאש איז דער אוים גרוס דבר אין
פירוש גאאכט האט אויף כל התורה אונ׳ אויף
שטה סדרים דש הייסט רש״י דז אאכט אין דאשי תיבות
ר׳ שלמה יצחק · דער רש״י וואור צו ווירדש אונ׳ הילט אין בית
המדרש דא אויף אונ׳ האט זיין בית הכנסת אך דר בייא אונ׳
כר גינג ניט שלן אין דיא קהילה איר שול ער בליבט בייא

זיינם (בית המדרש) אונ האט דארטין אין שול אונ האט
דרינן אין (ארון הקודש) אונ האט דיא זעלביגי שול נאך
גיהייסן רש"י שול ביז אויף דען הייטיגן טאג אונ אז (ערב
ראש חדש) האט אן (יום כפור קטן) גיוואשט אין דיא
זעלביגי שול · אונ דיא (בחורים) פֿלעגין אך אן (שמחת
תורה) דרינן שול צו האלטן · דאס ווארט רש"י גאנץ (כבוד
געטאן · אין אמאל גבירד זיך דאס דער הערליך פֿון לוטריגן
איז אין גרוס פֿאלק קאם אונ וואלט (מלחמה) האלטן איט די
טירקן אזו קאם ער נאך צו רש"י אונ פֿרעגט איס אוב ער
ווערט (מצליח) זיין אודר ניט אונ אוב ער איס אך ראטן
דאס ער זאל מלחמה אן פֿאנגן איט דיא טירקן דען דער
הערליך וואושט וואול דש רש"י איין ווארויסט אנש אין אגדדר ·
רש"י ענטפֿרט איס ניין איך ראט עס אייך ניט · דען איך
וויל אייך זאגן וויא עס אייך גין ווערט דען איך ווייס גיוויס
דאס איר ווערט איין ראט ניט פֿאלגן אונ ווערט דאך
(מלחמה) האלטן · אונ דרום איך זאג אייך נון
ווערט עס אייך גין · צום ערשטן ווערט איר זעלבי (הצלחה)
האבן וויא דאס איז ניט אין דער הערט גווארן אונ איר
ווערט (ירושלים) איין נעמן · אונ אנשט פֿיל מקומות פֿון
דיא טירקן אונ איר ווערט גקריגט ווערן איט טירקן לאנג
אין אוך אונ איר ווערט איין גרוס פרטייא געלט אונ
געלטס ווערד דרינן בקומן אונ (מגרות אלפֿים) אבר
עס ווערט ניט לאנג גווערין ווערט זיך דער (תגר) ווידר
שטערקן אונ ווערט אייך איט אייארן (בעלי מלחמות) צו
זינן לנד מנויט יאגין איט שנד · אונ וויא איר צו פֿאר הערט
גרוס אזו גהערט נאך פֿיל גרעסר אערט דאס שלים אז אויף
אייך קומן אייארי (בעלי מלחמות) ווערן דש אייגנטי טייל
דער שלאגן ווערן פֿון איס אונ האט ער ניט דער שלאגן
ווערט דיא ווערן אייך שטארבן אונטר וועגן אונ איר ווערט
איט שאנד ווידר הער קומן אין דיא שטט ווירמש איט דרייא
אן אונ אין ראס קאפֿן · דער הערליך זאגט אויך פֿר שטיא
ניט וויא דאז זיין ווערט איט דעם ראס קופֿן אונ ער
פֿרעגט איס וואס ווער איך איט דען ראס קאפֿן טון דאס
איך איס ווער איט ברענגן · דער רש"י זאגט צו דעם
הערליך עס טרויארט איר אויף אייך דאס איז אזו גשעהן
צייט אזו וויא איך דא זאג אונ ער וואלט איס ניט זאגן וואס
דער ראס קאפֿן בטייטן זעלט דער הערליך גראכט זיך
עס איז אלז אזו וויא דער רש"י זאגט אונ ער שפראך
אויך וויל דיא (מלחמה) איט דיא טירקן דאך לאזן
פֿארט גין אונ וויל דאס גליך אן נעמן אונ וויל
איך צו אין אוך קריגן לאזין אונ ווען אויך טון ווער
עס וואט אום גליק האבן · ווער וואס אויב עס אזו גרוס
זיין ווערט אז וויא רש"י זאגט אונ פר טעט אין גרוטי
שבועה ווערט עז אלז אזו זיין וויא רש"י דא זאגט דא

איך אבר איט דרייא אן ווער ווידר הער קומן אזו וויל איך
רש"י גרוטי (מתנות) געבן אונ וויל איס צו איין גרוטן
הערין מאכן · ווערט עז אבר ניט זיין אזו וויל איך איך
(נוקם) אן רש"י זיין אונ רש"י הערט איס צו אונ
רש"י זאגט ווידר צו איס עס איז ניט אנדרשט אלז אזו איך
דא זאג ווערט ניקס פֿאר פֿעלן · דער הערליך
ניהט איט זיינם פֿאלק פֿארט אונ היבט אן (מלחמה)
איט דיא טירקן אונ ער וואר גאר זער (מצליח)
גלייך וויא רש"י גזאגט האט אביר זיין שמחה גווערט ניט
לאנג דא שטארקט זיך דער (תוגר) ווידר אונ
הרגית פֿון דאס לוטרינגרט זיין פֿאלק (כמה באה
אלפֿים) אן אונ פֿאר טרייבט זיא ווידר אויס זיינם
לאנד · אונ אין אירן צו ריק וועג דא קאם איין מגיפה
אונטר זיא אונ איז איס נייארט פֿיר אאן איבר
גבליבן דער הערליך שפראך רש"י האט גיזאגט אויך ווער
ווידר אין ווירמש קומן איט דרייא אאן אונ איין ראס
קאפֿן אונ איך ברענג פֿיר אאן איט אונ ער שפראך
רש"י האט איר ליגן פֿאר גיזאגט איך וויל איך נוקם זיין
אן איס · וויא ער נון צו ווירמש וואלט אין דאס טאר
אניין רייטן אזו פֿאלט אראב פֿון דיא פֿפֿארט איין
באלקן איט איין אייזן שפיצן וויא זיא גוויינליך אן דאז טאר
פֿון מקומות פֿלעגן צו זיין אונ (בשעת המלחמה) לאזט אן
זיא אראב אויטן וויגן פֿאר דאס טאר · אזו פֿאלט
דאס זעלביג אאלט דיא באלקן פֿון זיך זעלבשט אראב ·
דא חאר עבין דער הערליך איט דרייא אאן נאך ווירמש
קומן אונ דער פֿירדי אאן איז ניט איט דעם הערליך אין
דער שטאט קומן · דען דער באלקן שלוג זיינם ראס
קאפֿן דען אב דא אוזט ער אויטן בלייבן · דא זאך דער
הערליך דאס רש"י אאלט וואר האט גיזאגט דאז ער איט
דרייא אאן אונ אין ראס קאפֿן נאך ווירמש קומן איז · דא
זאגט ער נון זיך איך דאז דער אן אין גרוסר (חשוב)
איז · דען ער האט אלז גיוויסט אונ איך וויל זעהן אז
ער איז אונ איך וויל איס גרוטי (מתנות) געבן אונ וויל
איס גרוס (כבוד) אן טון אונ איך וויל איס צו איין
גרוסר הער אאכן · ער פֿרעגט נאך איס וואו ער דאס
זעלביגי אאל גיוועזין איז · אונ וויא ער דארט הין קאם
וואר רש"י טוט אונ ליגט עבין נאך אין (ארון) דאס אן
אין נאך ניט האט צו (קבורה) גיטאן · אזו וואר זיך
דער לוטרינגר זער אנגער דאז ער גישטארבן וואר אונ
ער זאגט ער וועלט דארום שענקן גרוס געלט דאז
דער אאן נאך לעבט ער וואלט איס צו איין גרוסר הער
אאכן לאנג דער נאך איז דער הערליך פֿון לוטרינגן היא
אין דער גרדיזאן גלעגן אונ ער האט דאז זעלביגי
אאלט (מלחמה) גהאלטין איט דעם (צרפֿת אונ

זאגט דארט אין שטיט דז מעשה גאנץ אויס פֿון פֿאריגר
שטודענט · זיא האבן לאזן איבר הנט גוואן זיא האט אין
דז דאר צו ברענגן אונ אבער גוועזן פֿון עולם · אבר דיא
פֿאריגר שטודענטן דיא הטין גרוס הייות אין דער
זעלביגן צייט אונ זיא טעטן וואס זיא וועלטן · נון וויא
דיא בתולה דז הערט דז דר (טאמ) יער שטודענט זיינגט
דז ער וואלט בייא איר שלאפֿין · דא וואר איר אנגשט
אונ בנג אונ זאגט עס אירם פֿאטר · דער פֿאטר האט
זיך זער דער שראקן דריבר · אונ ער נאם צו זיך איין
ויין האוז לעהן רבנים אונ זעלט זיא אן איין טיש דז זיא זעלן
ערגן אונ זהלטן זיין טאכטר בוואכן דיא גאנצי נאכט ·
אונ ער זעלט זיין טאכטיר אובן אן אונ זאסן אום איר
רום · דא עס נון טיף ווייטן אין דר נאכט קאם דא
זבין דיא (רבנים) אונ איר פֿאטר אונ אלי דיא אין
עס הויז ווארין אן צו שלאפֿין · דיא בתולה איט אלבר
טיר האט זיא גרופֿן אויף דיא רבנים אונ זיא לופֿיט דיא
בנים אן זיא אייכט זיא צו וועקן · אבר זיא קונט דיא
בנים ניט אויף וועקן · אין דעם קום דער שטודענט
אין דז הדר אונ זאגט צו דיא בתולה דז זיא זיכט יוא וואול דז
דאס דיך פֿון איר ניס קענטש (אייל) זיין · דרום קום
אונ שלאף בייא איר דיא (בתולה) זאגט צו אים איך לאז
איך ליבר אום איין לעבן ברענגן אז אויך בייא דיר שלאפֿן
וויל · דער שטודענט נאם זיא איט גוואלט אונ ליגט זיא
נידר · דיא (בתולה) לאך אין אעסר אויז אונ דער
שטעכט דען שטודענט אבר דא פֿאר האט זיך דער
שטודענט ניט גהיט · אונ דיא (בתולה) לאפֿט ארויס
אונ וועקט אירי (שכנים) אויף · דיא (שכנים) קאאן
אונ זאכן דען שטודענט פֿיגר ליגן אונ זאכן אך וויא דיא
רבנים שלאפֿטן אונ דז אן זיא ניט אויף וועקן קונט · דיא
(יהודים) דער שראקן זער אונ פֿארכטן זיך פֿאר בלבולים
פֿון דער (שררה) פֿון וועגן דיא דז דיא (בתולה) דען
שטודענט דער שטאכין האט · זיא לאפֿטן אנויז אין דז
מקום אונ אכטין איין גרוס גשרייא אונ דר ליגט וויא עס
גשעגן האט אונ וויא אן דיא לייט ניט אויף וועקן קענט עס
קאאן (שכנים ערלים) אין דיא יודן גאס דז וואונדר צו
זעהן אונ אונטר דיא (ערלים) וואר איין אלטי מכשפה
דיא זאגט צו דיא (יהודים) גיט גשווינט אונ זעכט אין
טורין שטיין אויב אך ליכט דרינן ברענין אן זאך אוין דעם
שארין שטיין דא זאך אן פֿיל וואקס ליכטר ברענן · דיא
מכשפה זאגט דער שטודענט האט דיא ליכט זעלברט
אויז אויז לעשן דען העט דיא לייט ווידר וואכר גווארן אבר
וויל דער שטודענט טוט איז דא איז ניט אער צו העלפֿן ·
דיא לייט ווערן אזן שלאפֿן ביז דז זיא ווערן שטארבן · דא
וואר איין (ערל) דרונטיר דער זאך דען גרוסן צער אז דיא

יהודים אום דיא פֿראוי (רבנים) טרייבטן אזו זאגט דער
ערל איך וויל אייך איין עצה געבן פֿילייכט איז נאך צו העלפֿן
אונ ער זאגט ליהט דען הורג נאקיט אויז אונ טרעט איס
ווידר זיין בויך אונ ענגשט איס דז אויס (נפֿיחת) אזן אום
תחות ארויז גין אונ האט איינס · פֿון דעם ליכט דער פֿאר
דז עס פֿון דער (נפֿיחה) אויז גיט דז עז ווערט אויז גלעשט
פֿון איס זעלבשט · נון אן טעט דז אונ אזו אזפֿט אנז אין
ליכט אויז גינג אזלט איינר פֿון דען שלאפֿירגן (רבנים)
אויף · אזו ענגשט אן איס איט טרעטן אויף זיין בויך ביז
ער אלי דיא ליכטר אויז גלעשט האט אזו וואכט איינר נאך
דען אנדרן אויף ביז דז זיא אלי אים הויז ווידר וואכר וואר ·
אונ דיא (בתולה) קאם אזו בשלום אונדר גשענט פֿון
איס · אונ עס גשאך איר אך ניקש פֿון דער (שררה)
פֿון וועגין דער (רציחה) דיא (שכנים ערלים) דיא אין
דער נאכט זיינן דא גוועזין דיא זאגטן (עדות) אז וויא עס
צו גנגאנגן האט · (מדרבה) איין אידר אן גאב איר נאך
רעכט דער צו · נון איר ליבה לייט דא זעכט אן וואל ווער
דא איז פֿרום אונ גטרייא · אזו בשערמט איס הש"י
פֿאר אלם ביז אונ פֿאר אלי אכשירייא אאן :

מעשה פֿון חתן וכלה דיא דא גפֿונדין ווארין אין פֿאס ·

כג אין דעם הויז לודער קנ"ין וואר איין חתונה
דא גינג עס אעכטיג לוסטיג צו · וויא נוא
דער סדר בייא (חתן וכלה) אכן חתונה טאג איז וויא
אן נון הט גטאן האט · אזו פֿירט אן דעם חתן אונ
דיא כלה אין איין חדר אונ גאב זיא צו עסין אונ צו טרינקן
וויא טון דער אינהאג איז אין דר גאנצי וועלט · אונ דעם
חתן איט דיא כלה וואר אלייני אין דז חדר בייא אננדר
אן ברייאט דיא לייט צו דער (סעודת החתונה) · דיא
לייט קאאן אך וויא דער סדר איז · אן וואלט רופֿן דעם
חתן דז ער זאלט אן טיש זיצן גין דיא לייט ווערן טון
דא · עס קאם אבר קיין חתן אונ עס ענטפֿרט אך קיינר
ניט · אן גינג אין דז (חדר) אונ וואלט זעהן ווא דער
חתן בלייבט · אבר עס וואר קיין חתן אודר כלה דא אן
זוכט אין אלי (חדרים) · אונ אן פֿרעגט נאך זיא אין
אלי הייזר · אבר עס וואוסט קיינר ווא דער חתן אודר
דיא (כלה) זיינן · נאעט גינג אין אידר אן ווידר
טרויארג הייאן · אונ עס וואר ניקט אויס דען אאלייט ·
אונ אן רופֿט אגאלט דיא גאנצי נאכט · אבר אן קונט ניקט
דער פֿארשן אז החתן וכלה ווארן אזו פֿאר לארין · איין טאג
דר נאך גינג דיא פֿרויא אין דען קעליר אונ וואלט פוטיר
אויז טעסן דען א האט אין דז הויז פֿיל אייך גהאלט פֿאר
בטרה פוטיר צו אאכן · דען צו ווירמש האט אן קיין פוטיר

געבטן אודר (יהודים) האבן זיא איבערט גוועזט זאלן · וויא נון דיא פרויא מיט, דען קעניג קאם דרויף זיא גייא אבענטן מיט איין פאס שטעקן · זיא האטן דיא פיס אין דער הויך אוג דיא קעפף אונטן אין דעם פאס אוג זיא וואָרן טוט · זיא דער שרעקיט גאר זער אוג לאפט ארויף אוג קענט שיר ניט ריידן פאר שרעקין · אוג זאגט דאס אוג דיזא האב איך מיט אייך קעניג געהן דיא לייט צו זעהן דרט חירות · אבל פונט אן (חתן וכלה) דיא דא איין גלייך טאג פאר לארין וואָרין אין אירום חתונה טאג אין דאס פאס שטעקין אוג וואָרין טוט · אין דר שריק זער איבר דער זך אוג און קונט זיין כיט העלפין טוט וואר טוט אוג בלייבט טוט · האט אן דען אייך קעניג צו גוואָרפין איט ערט אויז גיפילט · אוג אויז דען הייטגן טאג נאך צו · דאס אויז געשעהן אויס הויז לודער קנרין · עס קן וואול זיין דאס עס דורך כישוף אודיר פון דעני פארדיגר שטודענט געשעהן איז · הש"י זאל אונס ווייטרש בהיטן פיר אלים בייזן · אוג זאל אונס בלד דער לייזן · אויז דעם (גלות) · אוג ניט לאזין צו קומן צו כלי בהלות אאן :

גזירות תתנ"ו

כג ויהי אוג עס וואר אין דעם צווייגן יאר דאוט אן לויט פיר טויזנט אכט הונדרט זעקש אוג פופציק פון בישעפנש דיא וועלט · אוג טויזנט אכט אוג אוג צוואנציג יאר נאך אונזרים (גלות) דאס וואר דיא צווייגן זייט אלש איר געהאפט האבן צו דער (גאולה אוג נחמה) איז אונז (בעו"ה) פר קעריט גוואָרדין צו טרויארקייט אוג צו פלאגן · אוג איז אונש פיל צרות צו הנדן קומן · דש צוויי צרות ניט גוועזין זיין זינדר דאז דש אלכות פון דיא אוואות האט (גזר) גיוועזין איבר אונש · אוג אל דיא צרות דיא אין דער (תוכחה) שטיין אוג זאגט דיא אן אין אנדרי (ספרים) געפינט איז אלז אויף אונש גיקומן · עש האט אונש קיינש (טליש אזי) איבר הופט פון גרוש אוג קליין פון יונג אוג אלט זיין אלי אין דער צרה גוועזין · דה ייינעט האבין זיך צו אנדר גזאמלט איין גרוש פאר ביטרט פאלק פו (צרפתים) · אוג אשכנזים פון איטליה זייט פון אלי ענדן אויז קומן איין גרוש חיל איט פאלק דאש ניט איז גוועזין צו דער שרייבן · אוג האבן וועלן ציהן נאך (ירושלים) אוג האבן וועלן געווינן (ארץ ישראל) (כובש) אונטר זיך זיין · אוג הרבין וועלן אויף דיש (קבר) פון דען (אותו האיש) ציהן · אוג דיא (ישמעאלים) הבן וועלן (וגרש) זיין איטליברווער זיך אונטר זיא ביגעבן הוט אוג ווער איט אין האט וועלן ציהן דער צווייג האט זיך ווען איין לם אויף זיין קליידר אמפין דען זיא האבין זאה

אונטו אנגר אין סיאן געאכט איטליבר ווער דא איט ציהט אן איין לם אויף זיין קלייר טראגין · עס זייא אלט אודר יונג · עס האט איטליבר אזו איין לם וואָן טראגין דא זיא נון האבן אן געהובין צו ציהן אוג זיין איין טייל אקוואות קואן דאז יהודים דרינן געוואנט האבין אלו האבין זיא זיך גידאכט איר וועלן דאך איינטן אויף · דאש (קבר של אותו האיש) · אוג וועלן איין (נקמה) אן דיא ישמעאלים טון אוג זיין (נקמה) זיין דיא יהודים האבין אין דאך (הרג) גיוועזין אוג זא פיל (אותות אטוכות) אן גיטאן דארום וועלן איר דיא יהודים צום ערשטן אום ברענגין דאש קיינר פון זיא זאל גידאכט ווערדין אודר זיא זאלן אודה זיין צו אונזר אמונה אוג (כופר באלהי ישראל) זיין · דא דאש דיא לייט אין דיא קהילות גיהערט הבן וואש איז איין גרושי אנגשט אוג ציטרניש אויף זיא געפאלן · אוג האבין בגריפן דאש אמות פון איר עלטרין · אוג האבן גרושי (תשובה תפלות וצדקות) גיטאן אוג געפאסט איינציגה תעניתים אוג אך פיל אהלט דאש זיא דרייא טאג אונט דרייא נאכט אין איין אהל געפאסט הבין · אוג הבין אין אירה צרה צו הש"י געשריאן · אבער הש"י האט געשטאפט דיא (שערי תפלה) · אוג איר תפלה ניט אן גינומן דען דיא (גזירה) איז נון אלט פאר הש"י אויז געגנגין אוג האט זיין מוזן דען דאש דור איז פרום גוועזין אוג פאר הש"י ווישגליך גיוועזין דאש זיא (כח אוג גבורה) האבין צו בשטין אין איר פרומקייט · אוג דר נאמן פון הש"י הדריך זיא געהייליגט וואָרד אין דר וועלט אוג דש צווייג יאר איז פסח געפאלן אן (ביום ה') אוג (ראש חדש אייר) איז גיוועזין (ביום ו' וביום השבת) · אוג (ח' יאייר אין אייר ביום השבת) זיינן דיא שונאים גיקומן איבר דיא (קהלה שפירא) אוג האבן (עשרה נפשות) אום געבראכט דיא הבין צום ערשטין (אקדש השם) גיוועזין · אוג איין טאכיט אויף איר קאמפף וועלן האבין איין (מטה הטירה) אויז געמרט גוועזין דיא צווייג האט זיך צום אליר ערשטין געשחט · דאש וואר דיא ערשטי אין אלי קהלות דיא אן געשחט האט אוג דיא אנדרי יהודים זיין (ניצול) גוואָרדין דורך דען הגאון אוג האבין זיך ניט (כופר) גיוועזין · (וביום כ"ג אייר) זיין דיא שונאים קומן נאך (ק"ק ווראמשא) איין טייל פון דיא יהודים זיין אין איר הייזר גבליבן · אוג איין טייל זיין בחצר הגאון גילאפין אלז זיין דיא שונאים געפאלן אין יהודים הייזר אוג האבין אל דיא הייזר אויף געלאגין · אוג האבין (כל אשר להם) אוועק גנומן אוג זיינן איין דיא טול גנגין אוג האבין דיא (ספר תורה) גינומן אוג האבין זיא אויף דער גסין געשראגין אוג אלי אן טריקר גריסן אוג איר געפעט דרויף געהאט אוג געזאגט צום דעם טאג האבין איר לאנג
געהאפט

געהאפט · אבר איצונט האבין איר אין גיפונדין · אוג האבין פיל לייט אום געבראכט · אוג דיא צווייגי לייט האבן אלי אקדש השם גיוועזין אוג איר האבן צו דר שחיטה געשטרעקט איין טייל האבין זיך צווערט געשחט אך איינר דען אנדרן דער אן זיין ווייב אך זיין קרובים זיין קינדר זיין איידם אוג שנעריך אך (נשים רחמניות) האבין איר קינדר געשחט · אוג אלש מקבל אויף זיך גיוועזין (עול מלכות) אוג איר לייבר איבר עטפרט אין הש"י הענדין אוג דר איט אזו איר נשמה איז אויז גנגין הבין זיא גרופין (שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד) · אוג אן (ר"ח סיון) אין דער צווייג לייט זיין דיא שונאים קומן איבר דיא יהודים דיא דא פאר באָרגין זיין גוועזין בחצר הגאון אוג אך אלזו איט זיא אום גנגין גלייך אלש וויא איט דיא אנדרן אוג אלי אום גבראכט אך פיל הבין זיך געשחט אוג איר קינדר אוג הבין אלי (אקדש השם) גיוועזין גלייך וויא דיא ערשטי דיא הרוגים זיין גוועזין · איינדיא צווייא טאג זיין אום קומן אכט הונדרט נפשות זיא זיינן אלי צו קבורה קומן איין בחור איז דרונטר גוועזין האט געהייסן שמחה הכהן דא ער געזעהן האט דאש אן אין פירט אין דער טומאה אוג וועלן אים כופה זיין דאש ער זיך זאל שמדין האט ער גאנץ שטיל געשוויגין · אוג קיין וואָרט גרעט ביז ער אין דיא טומאה גיקומן וואָר זא האט ער איין מעסיר אויז גלאגין אוג איין שר דא איט דר שטאכין · דער צווייג שר איז גוועזין דש עניקלי פון הגאון · דא האבין זיא אים תיכף אין שטיקר געהאקט דאש געשאך דרייא טאג אין סיון האט זיך דאש (קהל אעגן חסידי עליון פורש) גיוועזן (בקדושה ובטהרה) אוג אלי (אקדש השם) גיוועזין אלט אוג יונג זיא זיין אלי גיוועזין (בחצר הגאון) דא זיין דיא שונאים איבר זיא קומן אוג אלי אום גבראכט אוג ניט (נושא פנים) גיוועזין צו איינם אוג ניט איבר דיא יונגה קינדר אוג איבר דיא זויגינדה קינדר אך טראגידי ווייבר גאנץ ניקט פאר שונט · כייערט צווייא אודר דרייא האבין פליטה געאכט אבר דיא אנדרי האבין אלי גילוטשט (אקדש השם) צו זיין · אוג וויא דר שונא איז קומן אין חצר פון הגאון דא האבין דיא יהודים אויף איין אוג אן גיפנגין צו רופין (שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד) איין טייל פון דיא (זקינים אוג חסידים) האבין זיך אין איר טליתים גום גיוואונדין אוג האבין זיך גיזעצט (בתוך החצר של הגאון) · דר וואָרטין דאש זיא גלייך האבין וועלן דען ווילן פון הש"י טון · אוג ניט וועלן אוועק לויפן דאש זיא העטין נאך קענן איין שעה לענגיר לעבין כייערט זיא האבין אלט דען (דין מוות באהבה) אויף זיך מקבל גיוועזין · דיא שונאים האבין איט שטיין אויף זיא גיווארפין אוג פפייאלן נאך זיא גישאסין זיא זיין איבר אלש זילן גבליבן · אך פיל הבין זיך צווערט

געשחט אוג איר קינדר אך פיל אזון איר ווייבר אוג קינדר ווער האט זיין לעבי טאג צוויליש אער געהערט אודר געזעהן טויזנט דרייא הונדרט אענטן אין איין טאג אומקואן ווארם האבין זיך דיא הייל ניט איט פינשטרט גיוואָרדן יאוגדיא שטערן איר ליכט איין גיטאן · דאש טויזנט אוג דרייא הונדרט אענטן אין איין טאג זאלן אום קואן אוג וויא פיל זויגנדה אוג קליינה קינדר דיא דרונטר גיוועזין זיין דיא ניט געזינדיגט הבן אוג קיין איט גראפן גיטאן האבין אוג קיין אונרעכט אין איר הענט האבין · אונזוויא פיל (נפשות טובים קדושות) דיא דא אום קואן זיין ווערט זיך דען (השם יתברך) דרויף אויף האלטין אוג ניט (נוקם נקמות דם עבדיו) זיין · אוג צוועלף נפשות זיין דען צווייגן טאג ניצול גיוואָרדן זיין פאר באָרגין גיוועזין אין אונזר אונטר דער ערד האט זיא דער הגאון גיפירט אין דער פיר (שקורין ריכו"ת) דער וואָרטין דאש ער זיא העט געקן מציל גיוועזין · אבר דיא שונאים זיין אך איבר זיא קואן אוג אך אלי אום גבראכט דען דער אשחית האט רשות געהאט בעו"ה צו פאר דערבן אבר אל וואו איין יהודה הין געלאפין איז זיך צו פאר באָרגין אום זיין לייב וועין אליל זיין האט דער שטן אשמעיז דער וויטר גירופין אוג אין פאר אסרת · אוג צווייא חסידים זיין דען צווייגן טאג ניצול גיוואָרדין איינר האט געהייסן אר' יצחק אוג דער אנדר האט געהייסן אר' אוריאל זיין צווייא טעכטיר זיין אך ניצול וואָרדין אוג זיא האבן דר נאך אקדש (השם) גיוועזין אוג האבין אויף זיך מקבל גיוועזין (אותות אטוכות) דיא דא ניט שטיין אין אלי (תוכחות) · אום (ערב שבועות) האט (אר' יצחק) זיין צווייא טעכטיר געשעכט · אוג זיין הויז פאר ברענט אוג דער (אר' יצחק ברבי הפרנס ואר' אורי) צוויי אין דאש (בית (בית הכנסת) פאר דעם (ארון הקודש) פאר ברענט אוג געשטאָרבין · דען זיא האבין זיך פאר ברענט (כובש עולם והשובה) אוג דיא צוויי האבן זיא גיהערט אין (עונין) פינף טאג אין (סיון אן ערב שבועות) זיא זיינן צוויי דער איבר דר טרוקין דש זיא אירה (נשמות) שיר זיינן אויז גנגין · אוג זיא זיין געלאפין אין גוים הייזר וואו זיא בקאנט גיוועזין זיין · אוג זיא זיינן דורטין געבליבן ביז צו אורגנט דא כש טאג וואר דא שטונדין דיא שונאים וישברו אוג זיא שטוראטין אן דיא הייזר אוג בגזלת זיא אלט וואש דרינן וואר אוג זיא צו ברעכטין דאש (בית הכנסת) אוג נמאן דיא (ספר תורה) אוג שפאטיט דרינן אוג ווארפטין זיא אויף דער גסין אונזים האבין אלש אכלה גיוועזין · אבר גאט אויף דאש

דאס דאזיג גדענקשטו ניט וויא לנג ווילשטו זיא נאך
פֿעלטן לאזין· אונ דוא זילשט אליש אונ טווייגט שטיל·
זעלביגין טאג האבין זיא מאית גיוועזין דען חסיד אר
יצחק דען זיא האבין אין גיהאט אין איר ע״ג אוגהייבין
פֿאר דעם חסיד אויז גשפיאן· אונ האבין פֿאר אים
(ווחרן וואגרן) גיוועזין דען ער האט ניט וועלן פליטה אכין
אויז זיינם הויז· דען ער האט וועלן (בשמחה מקדש
השם) זיין· אונ זיא האבין אך איין (חסידה מאית)
גיוועזין· אונ דיא אנדרין זיין ניצול גוואָרדין אין דיא גייש
הייזר ביז זיא דר הגאון האט גיפֿירט אין זיין אקוואות אן
צוועליגשטן טאג (בחודש סיון) האט דער ה׳ און זיא צו
טיילט אין זיבן דערפֿיר אונ זיין גבליבן ביז (דאס חדש
תמוז) דא הבן זיא אליטאג גוואורט צו דער איתה· אונ
האבין אלי טאג גיפֿאסט אונ זיא (ב׳ יאים טו דאס חדש)
זענין גיפֿאלן אין יום ב׳ וביום ג׳ אונ האבין אלט גיפֿאסט
ביז דאס דיא טונאים זיין אים דארין קומן· זא האט דער
חסיד אר שמואל בר אשר מקדש השם גיוועזין מיט זיינן
צוייא זין· אונ דער נאך האבין זיא גנומן (אר שמואל)
אונ זיין צוייא זין אונ האבין זיא לעביטיג בגראבין אין
דרעק· דער נאך האבין זיא דיא קינדר גנומן אונ האבין
זיא אויך גיהנגין פֿאר זיין טיר דאס אידר איינר דרמן זאל
שפאטין· (ועל אלה אני בוכי׳ וגו׳) · אונ דיא טונאים
זיין ווידר אויך גשטאנדין צו אמרגינט אונ האבין דער
שלאגין גאר פֿיל חסידים· אונ הבין אך אלי מקדש השם
גוועזין גאר זער (ר׳ ליזר בר שמואל ואשתו ובניו וכל בני
ביתו) · אונ (מרת רחל הזקינה אשת רבי שלמה הכהן)
אונ אלין מיט אננדר דיא בייא איין אנדרין דיא הבין זיא אלי
מאית גיוועזין אאכין אונ ווייבר אונ קינדר חתנים אונ כלות
זקינים אונ זקינות דיא אלין האבין מקדש השם גיוועזין ·
אונ האבין זיך זעלבשט מאית גיוועזין (על קידוש השם) ·
אונ האבין זיך דער טרענקט אים וואסיר דאס דארטין
גלאפֿין איז · אונ עס וואר איין חסיד דער הייסט רבינו
שמואל בר יחיאל ער האט איין בן יחיד איין היפשר בחור
זיין אן גיזיכט וואר גלייך אלז דיא לבנה · אונ ער לאפֿט
מיט דעם פֿאטיר אז ער שטרעקט זיין הלז אויז צו דער
שחיטה · אונ דר פֿאטיר אאכט דיא ברכה איבר אים
על השחיטה אונ שעכט אין · דער זון ענטפֿרט אים נאך
אאן אונ דיא אום אים שטונדין דיא ענטפֿרין (שמע ישראל
ה׳ אלהינו ה׳ אחד) נון זעכט איר ליבה לייט פֿון דר וועלט
וויא גאר גרוש איז דיא פֿרומקייט זיין פֿון דעם בחור דש
ער זיך זעלברט האט גילאזין (שחטן אכרר עקידה) אונ
ווי גאר גרוש איז דיא כח אונ פֿרומקייט פֿון דם טר
גוועזין זיין דש ער זיך ניט דר בארמיט האט איבר זיין
קינט · אונ ווער דאס בטריבטי מעשה ווערט הערין אונ

ווערט זיך ניט דריבר פֿאר וואונדירן איבר זעלכי זאכין אז
דא בעוה״ר גישעהן איז · אלש דר בחור נון גשחט איז
גיוועזין איז דר פֿאטיר גנגין צו דעם טאש איז אך נאך איין
בחור גיוועזין · אונ האט גיזאגט צו דעם בחור · דוא
אנחנו שטארק דיך אין דיינם הערצן אונ נעם איין שווערט
אונ שחט איך בייא איין זון · אזו האט זיך דר טאש
אנחם גישטרקט אונ הוט דש אעסר גינומן · אונ הוט דען
(זקן רבינו שמואל) דער מיט גישחט בייא זיינם זון ·
אונ דער נאך איז דער טאש אך אויף דאס שווערט גיפֿאלן
אונ זיך זעלבירט אך גטיט אלזו האבין דיא (צדיקים אלי
מקדש השם) גיוועזין אונ דען נאאן פֿון הש״י דר דורך זיא
גיהייליגט ווארדין אונ אך פֿיל פֿון זיא האבין זיך דער
טרונקין · דאס דא ניט איבר צווייא אודר דרייא זיין איבר
בליבן · דרייא טאג אין חדש זיינם אוש גיקומן דיא
חסידים אין קלוניא זיין אך ניט איבר בליבן אלש עטליכי
אאכין האבין אך גאר מקדש השם גוועזין איין חסיד איז
דארטן גיוועזין האט גהייסן ר׳ יצחק הלוי · דען זעלביגן
חסיד האבין זיא גרושי אכות געבין · אונ האבין אים גרושי
ענוים אן גיטאן אונ האבין אין איבר זיין דאך דאש איש
טאא אויף זיין קופא געבין · דען פֿון וועגין גרושי אכות
אונ יסורים דיא אן אים האט אן גיטאן · דא דארף האט
ער ניט גוואושט וואש אן אים טוט · דא ער ווידר צו זיך
זעלבירט קומן איז · דרייא טאג דער נאך איז ער ווידר
היים גנגין אין זיין הויז נאך קלוניא אונ איז גאר איין שנה
דער היים גבליבן · אונ ד׳ ר נאך איז ער גיגין אן (נהר
רינוס אונ האט זיך דרינן דער טרונקין · אונ אום (ערב
שבת ר׳ יאים בחודש) הבין זיך דיא טונאים איין גיזאאלט
איבר דיא קדושים אילגרא אונ האבין גיזאגט זיא וועלין
זיא ניט אום ברענגין נייארט זיא וועלן זיא זעלכי גרושי
יסורים אן טאן ביז זיא זיך ווערן כופֿר זיין · אונ ווערין
זיך גכן דער צו בווילגין · דא זעליט דיא קדושים
אילינ׳ דא הבין גיואר גוואורן זוא זיין זיא גנגין · אונ הבין
זיך אלי מיט אננדר פֿון גרוש ביז אלין אין איין חדר צו אננדר
איין גיזאאלט · אונ אין דש חדר האבין זיא זיך צו גישלאסין
דאס קיינר צו זיא האט קענין קומן · אונ האבין אתוודה
גיוועזין פֿאר השי״ת אונ האבין זיך בוויליגט איינר דען אנדרן
צו שחטן · עס זיינן בייא אננדר גוועזין אעראלס (ג׳
אאות נפֿשות) · אונ דאס זיין דיא נעאין פֿון דיא חסידים
דיא זיך האבין בוויליגט צו שחטן דיא (ג׳ אאות נפֿשות)
איינר האט גהייסן רבי גרשום · רבי יהודה בר אברהם
אונ זיין ברודר יוסף ור׳ יהודה הלוי בן רבינו שמואל) ·
ורבי פיטר דער נאך האט רבי פיטר דיא פֿיר חסידים אך
גישחט דיא דא שטינן · דער נאך איז רבי פיטר אויף
איין טאורן גנגין אונ האט זיך לאזין הראב פֿאלן · אונ איז

צו טוט גיפֿאלן · עס זיין ניט איין פֿון דיא ג׳ אאות נפֿשות
איבר גבליבן אלט נייארט צווייא איידרליר אונ צווייא
בחורים אונ דיא זעלביגן זיינן אך גטיטן גיוועזין אין
גרגרת) · עס האט זיא אביר ניקס גישאט · זיא
זיינן דאך לעבין בליבן · דאס אעשה האט אן גוואר
גוואורן דען זעלביגן טאג צו זאנטא · אונ האבין דיא חסידי
זאנטא אום גיבראכט צו דר זעלביג צייט דש אן האט זאלן
קידוש אאכין איין טייל (חסידים זט״א) הבין (בשעת
הריגה קידוש) גאאכט אונ זיא האבן בשאחה אוואקבל
גוועזין · איין חסיד איז דא גוועזין דער האט גהייסן (ר׳
אלרפֿת) דער האט איין שחט אעסר גנואן אונ ער האט
דיא ברכה גאאכט על השחיטה אונ ער האט זיך זעלברט
גשעכט אונ דיא אום אין גשטאנדן זיין · האבן אן גהאבין
צו רופֿין מיט הוכר שטים (שמע ישראל ה׳ אלהינו ה׳
אחד) אונ עס איז קיינר לעבן גבליבן נייארט עטליכי זיין
ליגן בליבן אונטר דיא אתים אונ דען אנדרן טאג זענן
זיא צו קבורה גקואן אונ זיבן טאג אין תמוז דא זיינן דיא
רוייבים איבר דיא שטאט וו״רא גקואן אונ האבן זיא
בלעגירט מיט איין גרוש פֿאלק פֿון וועגן יהודים אלזו איז
דער טר פֿון דען אקום ארויש צו זיא גנגין אויף דז פֿעלד ·
אונ האט זיא גבעטן דז זיא זאלטן הויסן אויף דז פֿעלד איבר
נעכטיגן ביז דען אנדרן אורגן · אונ ער האט צו זיא
גזאגט פֿילייכט קאן אן זיא איבר רידן דז זיא איין ווילן
טוכן אונ דז זיא זיך כופֿר זענין · אזו זיין זיא דיא נאכט
הויסן גבליבן אונ דער טר איז ווידר אין דיא שטאט איין
גגאנגין · אונ האט זיא אבר נאך ניט וועלן איבר ענטפֿרן
אין דיא רוייבים איר הענט · אונ ער האט בפֿאלין אן
זאל דיא יהודים רופֿין אונ פֿאר אים קואן לאזין · אונ דא
דיא יהודים צו אים קאאן דא האט ער צו זיא גזאגט הערט
איר צו איר יהודים פֿון אן פֿנג האב איך אייך פֿר שפראכן
צו בשיצן בייא איר דער וייל נאך איינר פֿון אייך לעבן
ווערט אונ דאז זעלביג האב איך אך גהאלטן · נייארט
אילונט קאן איך אייך ניט אין אציל זיין פֿון אלי דיא פֿעלקר
דען זיא זיינן גאר פֿיל · אונ דרום אך זעלט וואש איר
טוט · דז אעלט איר אישן ווען איר אייך ניט וועלט כופֿר
זיין · אלזו אוז איך אייך איבר ענטפֿרן אין דיא טונאים
איר הענדן דז זיא מיט אייך טאן אעגין וואש זיא וועלן ·
דרום זייט אייך ליבר כופֿר דען קענט איר ניצול ווערן דיא
יהודים ענטפֿרן אים איר וועלן זיך ניט כופֿר זיין איר
זיינן ליבר אן ברייט פֿון גרוש ביז קליין אונ עס גלושט אונש
דז איר וועלן אונזר העלז אויז שטרעקין צו דער שחיטה אונ
וועלן שטארבן אין גאטש פֿארכט אונ אין זיין אייניגן
נאאן · נון וויא דער טר דאש גזעהן האט דש ער זיא ניט
איבר רידן קענט · אזו הוט ער בפֿאלין אן זאל זיא דעם

טונא ארויש פֿירן אויף דעם פֿעלד וואו זיא איר לעגר
גאאכט האבן · אזו זיין דיא רוייבים איבר זיא קואן מיט
שפיסן אונ שווערטר אונ האבן דיא שפיסן אונ שווערטר
מיט בלוט בשאירט דער וואורטין דז דיא יהודים זאלן איין
פֿארכט בקואן אונ זאלן זיך כופֿר זיין · אונ זיא האבן
קיגן דיא יהודים גזאגט וועלט איר אייך כופֿר זיין אזו איז
עס גוט דען וועלן איר אייך ניקש ביז טאן :
ווען איר דז אביר ניט טאן וועלט · אזו וועלן איר אייך דא
גלייך אום איינר לעבן ברענגן וויא איר אלי וייל דא אום
גבראכט האבן · אונ דז איר אך זעהן קענט אונזרי שווערטר
אונ שפיסן זיינן נאך פֿול בלוט · אבר איר רידן האט זיא
ניקש גהאלפֿן אונ דיא יהודים האבן משיב גוועזן איר
בגערן אייאר עבודה זרה ניט אן צו נעאן איר גלאבן אן
הש״י אונ איר אעגט מיט אונש טאן וואש אייאר בגער איז:
דא נון דיא רוייבים זאכן דז זיא זיך ניט וואלטן איבר רידן
לאזן · אזו האבן זיא דיא יהודים ווידר אין דש אקום איין
גפֿירט אונ איטליכן יהודא בזונדר אין איין תפֿיסה געבן ·
דער וואורטין דז קיינר דען אנדרן זאל אום דז לעבן ברענגן
דען דיא רוייבים האבן גוואר גוואורן דז זיא זיך פֿיל האבן
איינר דען אנדרן אום גבראכט · אונ דיא רוייבים האבן
זיא איבר נאכט לאזן אין דיא תפֿיסה זיצן · אלזו זיינן
אונטר דיא יהודים גוועזן צווייא פֿרואה ווייבר דיא איינה
האט גהייסן יענטלה אונ דיא אנדרי האט גהייסן רבקה אונ
דיא צווייא ווייבר האבן זעלן אלי שעה צו גליגן אונ עס
איז אך בייא זיא גוועזן איין בתולה גאר שין פֿון לעהן
יארן דיא איינר פֿרויא איז צו גליגן גלעגן אונ איין זון גהאט·
אונ דיא אנדרי פֿרויא האט דז קרחת בקואן פֿר גרושי
פֿארכט אונ אנגשט דא דיא פֿרויא גזעהן האט דז דיא
רוייבים איבר זיא קואן דא האט זיא איין אעסר גנואן אונ
האט דז אערלי גשעכט · אבר דז קינט דז דא ערשט
גבארן איז גוואורן דא האט זיא דר האניאת איבר גהאט אונ
האט עס ניט גקענט שעכטן · דא זיין זיא גגאנגין אונ
האטן עס איין גוויקלט אין איין העאד אונ האט עז צו דען
טארן הראב גוואורפֿן · דז האבן דיא רוייבים גזעהן אונ
האבן זיא אלי אום איר לעבן גבראכט אונ וואש זיא האבן
לעבן לאזין דיא האבן זיא מיט גוואלט משמד גוועזין אונ
האבן מיט זיא גטאן וואש זיא גוואלט האבן אונ עס איז איין
מיט חסיד דא גוועזן דער האט גהייסט אר שמריא אונ ער
איז גאר וואול בקאנט בייא דען הגאון גוועזן זיין לאנ׳
איינשטר דער זעלביג האט אים פֿאר הייסן דז ער אים
מיט זיין ווייב אונ זיין צווייא קינדר וויל מציל זיין · אזו האט
אים דער טר ארוש גפֿירט פֿון איין שטאט צו דער אנדרי
ביז ט״ו בחב אונ ער האט אין בצוואונגן דז ער אים זיין
געלט געבן זאל וואש ער אים פֿאר שפראכן האט · אזו

האטו אר טאריא גשיקט ניך טזייאר צו זייגן כדר
דז זיא איק אן׳ וואיל זיין אונ׳ זאל, וואו פֿין געלט טיקן׳ זיא
קינדר האבן עש גטאן׳ אונ׳ האבן איך וואו פֿין געלט
גיטיקט׳ נון ווידר שר דז געלט בקואן הוט פֿון ריא תפוטיא
דא איז ער גנגין אונ׳ הוט זיא גברוכֿט צו דיא אויבֿים נאך
טראי״כא׳ דא זיא רוארט הין גקואן זיינן האבן זיך דיא
(יושבֿי טראי״כא) זאשאח גוועזן דען זיא האבן איך אמול
גקענט אונ׳ זיא האבן איך איבר רידן וועלן דז ער זיך זאל
כופֿר זיין׳ דא האט ער אשיבֿ גוועזין אן זאל איך הייגט
דען טאג צו געבן׳ אונ׳ אמרגן פֿריא וויל ער אין איר וועלן
טאן ווטט זיא פֿון איך בגערן׳ אונ׳ זיא האבן איך רז נ
געבן דא האט ער זיך גמר זער אשיאח גוועזין׳ אונ׳ ער
האט אויך אין געגעסן אונ׳ גטרונקן בכשרות אויך ניימי
אעסר דען דער חסיד האט גזאגט הייט וויל איך נאך
ניט כופֿר האב געוועזן איל איך נאך ניקט עובֿר זיין ביז
אמרגין נאך דער כפֿירה׳ אונ׳ ער האט זיא גבעטן אן
זאל איך איך זיין וויב אונ׳ קינדר אין באדר חדר איין
געבן דען ער ווער אויאט פֿון דען וועג׳ דז האבן זיא עט
גטאן׳ דא עש נון קאם אויטן אין דער נאכֿט איז דער
חסיד הין געגנגין אונ׳ האט איין אעסר גנואן אונ׳ האט
זיין וויב אונ׳ קינדר גשעכֿט אונ׳ ער האט זיך אך זעלברט
וועלן שעכֿטן אזו איז איק איין חלשות צו געגנגין אונ׳ ער איז
נידר גפֿאלן, האט זיך ניט גקענט שעכֿטן׳ דא עש איז
טאג גוואָרדן דא זיינן דיא אויבֿים קואן אונ׳ האבן גזייגט
דז ער ווערט זיין ווארט האלטן גלייך ער זיא צו גזאגט האט
אזו האבן זיא איק דא גפֿונדן וויא ער זיין וויב אונ׳ קינדר
דא געשעכֿט האט אונ׳ ער האט גלעבט׳ אזו האבן דיא
פֿיינד צו איק גזאגט אז׳ האטשט דוא איין אעשה רע גטאן׳
אז האטשט דיין וייבר אונ׳ דיין קינדר אוק דז לעבן
גברוכֿט׳ דאך ווען דוא דיך ווילשט כופֿר זיין דען זאל
דיר ניקט גשעהן׳ אונ׳ ווען דוא עש ניט טאן ווילשט אזו
וועלן איר דיך לעבנדיג בגראבין נעבן דיין וויב אונ׳ דיין
קינדר דיא דוא אוק דז לעבן גבראכֿט האשט׳ דא האט
ער דיא שונאים ווידר גענפֿרט חס ושלום דז איך זאלט כופֿר
זיין אן איין לעבנדיגן גאט׳ אזו האבן דיא אויבֿים איין
קבֿר גגראבין׳ דא איז דער חסיד גנגין אונ׳ האט זיך
זעלברט דרין גלייגט אונ׳ זיין וויב אויף זיין רעכֿטי זייט
אונ׳ זיין קינדר אויף זיין לינקי זייט׳ אונ׳ דיא אויבֿים האבן
דז קבֿר ווידר צו גווארפֿן׳ אונ׳ אין דעם צו ווארפֿן האבן
זיא איק אלט נאך גפֿראגט אויב ער זיך נאך וועלט כופֿר
זיין׳ אביר דער חסיד האט אלז אשיבֿ גוועזין ניין׳ ביז
זיא עש זיינן איר גוואָרן אלזו האבן זיא אין רוגז דיא ערד
גנץ אויף איק גווארפֿן אונ׳ האבן איק לאזן קרייטן׳ אונ׳
האבן זיך ניקט אן זיין קרייטן גקערט׳ אזו האט אן זיין
קול גהערט דען גאנצן טאג אונ׳ דיא אויבֿים האבן איר
געשפּעט דרויש גהאט׳ ער האט אויך גרופֿן דוא אשעלטיגר
גאט ווארום נשטו דרויש צו זעהן אונ׳ דוא ווערשט ניט נוקם
זיין דז בלוט פֿון דיא צדיקים אונ׳ חסידים דש דא פֿאר גאסין
איז גווארן אונ׳ זעלכי אותות ואושמות זיין גשעהן גווארן׳
(על אלה אני בוכיה אוין הפֿיגות רבה״ ינקום את נקמתו
וישלח לנו את הגאולה במהרה בימינו אמן):

נון וועלן איר טרייבן וויא עש איט ווראייטא גגאנגין איז

כה אן (שבת תשובה) איז (הגרפֿת) קואן פֿאר
ווירמש נון האט אן שון אמול גוואיסט וויא ער
כ׳ וה׳ אקוואות האט איין גנואן אויט דיא בואן אונ׳ אויט דז
פֿייאר אערק אך איז ווראייטא קיין גרוטר חוזק גוועזן׳
אזו האבן דיא עלה פֿון ווירמייטא אן דיא נרפֿית דען
שליסל פֿון דז אקום אנטקיגן גבראכֿט׳ דען זיא האבן
ווארל גוויסט דז זי זיך קיגן איק ניט ווערן קענן ווייל ווראייטא
קיין חוזק איז׳ אך זיין קיין רקים דז זעלביג אזל אין
ווירמייטא גלעגן׳ דרום האבן זיא גדאכֿט איר וועלן דען
כבֿוד אן אונט לאזן׳ פֿילייכֿט קריגן איר דא דורך גנאד׳
עש האט אבר (בעו״ה) אלז ניקט גהאלפֿן׳ ער האט אל
דיא אדליר אב גשלאגן׳ דיא דא זיינן אן גשלאגן גוועזן
אן דיא פֿענסטרן׳ דען איבר ווראייטא איז דער קיסר
שון הער דריבר גוועזן׳ אזו האט ער דיא אדליר אראב
לאזן שלאגן׳ אונ׳ ער האט זיין וואפֿין גלאזט אן שלאגין
דרייא לאגן׳ אונ׳ ער האט גלאזן דיא שטאט אויארן אין
ברעכֿן׳ דז האבן דיא בורגירש אזו זעלבר טאן: אונ׳
דיא יהודים אך׳ אונ׳ דער נאך האט ער אל דיא טערנר
דיא אן דיא שטאט אויארן זיינן גשטאנדין׳ דיא זיין זער
פֿעסט גוועזין׳ דיא האט ער אונטן ארום גלאזט אוועק
האקין אונ׳ אב ברעכֿן אזו פֿיל דז דיא טערנר זיינן
גשטאנדין אויף דיא פֿיר עקין נייארט׳ אונ׳ ער האט גלאזט
דא אריין פולבֿיר לייגן׳ אונ׳ ער האט דיא טערנר גלאזט
אויף שפריגן אין דער לופֿטין׳ דיא זעלביגי לייט זיין
איר יהודים אין איין גרושי סכנה געווען׳ דען דיא
יורן גאס איז אויף איין זייט גשטאנדין אן דיא שטאט
אויאר: אונ׳ דא זיינן פֿיל הייזר גוואורפֿט גוועזט אן דיא
שטאט אויאר אונ׳ אן דיא טערניר עש העט (חס ושלום)
קענן דיא גאנצי יורן גאס אכֿלה זיין׳ אונ׳ אויט אל דיא
נפֿשות דיא דא הרין זיין געוועזן אביר אונזר הער גאט האט
אונש גהיט אונ׳ האט אונש בשיראט אונ׳ עש איז ת״ל קיינש
אן זיינם לייב ניקט גשעהן׳ אונ׳ דיא טערניר זיין גשפרונגן
צו דעם אקום אנויז׳ הש״י זאל ווייטר שאר ישראל זיין׳
דא

צו זיינן איר יהודים נאך אלט בשלום געזעסן׳ איר האבן
זיינר גדאכֿט אלז (הגרפֿית) דש אקום ווערט אחריבֿ
זיין׳ איר האבן אונש גדאכֿט כּר לאזט דיא שטאט
אויארן דרום אין רייסן׳ ווייל ער קיין חוזק דרויש האבן
וויל׳ אך דז (עם) זעלברט דז אין ווירמייטא געלעגן איז
האט אונש גטרישט אונ׳ זיא האבן צו אונש גזאגט איר
הופֿט אייך גאר ניט צו פֿארכֿטן׳ דען איר האבין אמול
צוארדיר דש איר זעלן (אקוואות אחריבֿ) זיין׳ אביר
אירמייטא וויל עש אזו איין אלטי שטאט איז׳ דרום
האבן זיא גאר׳ איר האבן זיך טרישטן לאזן אונ׳ איר
האבן גמיינט עש איז איין טייל אמת׳ אונ׳ דאט עם דאט
דיא (אקוואות) אן גלונדן האט׳ דיא זיין לנג דער פֿאר
אין ווירמייטא גלעגן׳ אונ׳ איר האבן זיא ניט גקענט
אבר איר האבן זיא (בעו״ה) גלערנט קענין׳ דז וואר
אליט בשנת ת״ט לפ״ק נון האבן זיא בדיעה גהאט׳
דיא דרייא אקוואות צו גלייך צו פֿאר ברענין׳ ווירמייטא
אונ׳ שפייאר אונ׳ אופנהייס׳ דען זיא האבן אורא גהאט
וען זיא איין אקום אן לינדן׳ דען זעלטן דיא בורגירש
אין דיא אנדרי (אקוואות אוריד) זיין אן דיא נרפֿתים׳
דרום האבן זיא דיא דרייא אקוואות גוואלט צו גלייך פֿאר
טרפֿין׳ אלזו האבן זיא פֿיר וואלן פֿר דיא טריפֿת אין איין
אויטלכֿט אקום באנדר אויף דיא הילטטי טערניר איין
פֿלאקיר אן גצינדן׳ אום צו זעהן אוב אן קען זעהן פֿון איין
אקום צו דען אנדרי אקום ווען זיא ברענין׳ דען עש איז
אייטל גלייך לאנט טפֿט דארט הער גוועזט. אך זיינן דיא
דרייא אקוואות ניט וויט פֿון אנאנדר גוועזט דען זיא זיין
אהר דרייא אייל פֿון אנאנדר גוועזט׳ אזו האבן זיא דיא
דרייא (אקוואות) איך צו גלייך פֿאר ברענט׳ אונ׳ איר
ווירמשר הרבנים גוועט פֿון אונזר הויז אונ׳ הויף אוועק גין׳
אונ׳ האבן גוועט אונזר (קהילה קדושה אזו אונטר גין
לאזין)׳ אונזרי הייליגי שול דש גלייכֿן׳ אזו זיין איר
ווירמשר (אפֿור ואפֿודר) גווארן׳ אונ׳ איר זיינן אום
דז אונזריגי גקואן׳ גאט זאל זיך איבר אונש דער
בארמן׳ אונ׳ זאל ווייטר (כל ישראל) בשערמן פֿון
הנט דעם (שונא)׳ אונ׳ ער זאל אונש ווידר פֿירן אין
ירושלים לגאולה׳ דורך משיח אמן:

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם